

QUALITAT I FIABILITAT DE LES OBRES DE REFERÈNCIA GENERAL PER A LA CORRECCIÓ DE TEXTOS

Josep M. Mestres i Serra*

Mireia Trias i Freixa**

Resum

El coneixement de la bibliografia de consulta més adequada amb vista a la correcció d'un text, tingui el grau de formalitat que tingui i sigui de l'àmbit d'especialitat que sigui, és essencial per a una bona resolució dels dubtes lingüístics, terminològics i tipogràfics que s'hi puguin presentar. Amb aquesta finalitat, els autors —partint de la pràctica diària, de l'experiència adquirida com a correctors i redactors i de la intuïció que les característiques externes reflecteixen la qualitat del contingut— han aconseguit aïllar vint-i-un trets o característiques que han de tenir les obres que poden ésser realment útils —és a dir, les obres de referència general— i han establert un barem per a classificar-les i determinar-ne el nivell de qualitat i fiabilitat.

Paraules clau: bibliometria; redacció de textos; correcció de textos; obres de referència general; bibliografia de consulta; manuals; formularis; diccionaris.

QUALITY AND RELIABILITY OF THE GENERAL REFERENCE WORKS FOR PROOFREADING

Abstract

A knowledge of the most appropriate reference literature for proofreading, whatever the degree of formality of the text in question and whatever its area of speciality, is essential to properly resolve the linguistic, terminological and typographic doubts that may arise. To this end, the authors, starting from their daily experience, the know-how they acquired as proofreaders and editors, and the intuition that external characteristics reflect the quality of content, have managed to isolate 21 traits or characteristics that truly useful reference works should have, and have established a scale for classifying them and determining their degree of quality and reliability.

Key words: bibliometrics; writing; proofreading; general reference works; bibliography; manuals; forms; dictionaries.

* Josep M. Mestres i Serra, doctor en lingüística aplicada, cap del Servei de Correcció Lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans i professor de redacció jurídica i documental a la Facultat de Dret de la Universitat Pompeu Fabra, jmestres@iec.cat

** Mireia Trias i Freixa, màster en correcció i assessorament lingüístic, postgraduada en traducció i tecnologies i col·laboradora de l'Institut d'Estudis Catalans, trias.mireia@gmail.com

Article rebut el 14.01.2015. Avaluació cega: 27.01.2015. Data d'acceptació de la versió final: 27.01.2015

Citació recomanada: MESTRES I SERRA, Josep M.; TRIAS I FREIXA, Mireia. «Qualitat i fiabilitat de les obres de referència general per a la correcció de textos», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 63, 2015, p. 13-48, DOI: [10.2436/20.8030.02.91](https://doi.org/10.2436/20.8030.02.91)

Sumari

- 1 Introducció
- 2 Les obres de referència
- 3 Les obres de referència general (ORG)
- 4 Els trets externs de les obres de referència general
 - 4.1 Condicions per a aplicar aquest qüestionari o barem
 - 4.2 Aspectes relacionats estretament amb el contingut de l'obra
 - I) La completeness i l'exhaustivitat
 - II) El caràcter general
 - III) La comparació de sistemes lingüístics
 - IV) La bibliografia consultada
 - V) L'accés al contingut de l'obra (índexs o cerca avançada)
 - VI) La il·lustració del text
 - VII) La informació mínima en les llistes de mots i expressions
 - VIII) La claredat de la disposició
 - IX) La qualitat tipogràfica
 - 4.3 L'extensió o l'abast
 - X) L'extensió
 - XI) La metacerca o cerca múltiple i el nombre de volums
 - 4.4 L'autoria i l'editorial
 - XII) El prestigi de l'autoria
 - XIII) L'autoria múltiple o col·lectiva
 - XIV) El prestigi de l'editorial
 - 4.5 L'actualitat de l'edició
 - XV) L'actualitat de l'edició més recent
 - XVI) Les reedicions i reimpressions
 - 4.6 La difusió i l'ús real
 - XVII) La presència en els catàlegs de les biblioteques més importants
 - XVIII) L'antiguitat de la primera edició, quan n'hi ha més d'una
- 4.7 La competència amb altres obres coetànies
- XIX) La competència amb altres obres que hi ha al mercat
- 4.8 L'accessibilitat de l'obra
 - XX) La facilitat de consulta o adquisició
 - XXI) La multiplicitat de suports
- 5 Mostra de l'aplicació pràctica d'aquests criteris
 - 5.1 El *Diccionari enciclopèdic de medicina* (franja blava)
 - 5.2 El *Manual de llenguatge administratiu* (franja negra)
 - 5.3 El *Diccionari del català col·loquial. Dubtes davant del micròfon* (franja carabassa)
 - 5.4 El manual *Com es fa un llibre. Diccionari de les arts gràfiques* (franja vermella)
 - 5.5 El *Diccionari de filatèlia* (fora de classificació)
- 6 Les noves tecnologies al rescat
- 7 Conclusions
- 8 Obres esmentades
 - 8.1 Obres normatives
 - 8.2 Obres no normatives
- 9 Annex

1 Introducció

Gràcies a la feina ingent duta a terme per milers de correctores i correctors a tots els indrets dels Països Catalans d'ençà de les acaballes dels anys setanta del segle passat, la nostra llengua —escrita i oral— no solament ha perviscut, sinó que ha millorat granment en genuïtat i en qualitat. En tot aquest període, hem pogut observar que l'ofici tradicional de la correcció de textos ha acabat esdevenint una professió amb tots els ets i uts, sobretot a mesura que la situació socioeconòmica i l'estat del mercat laboral s'han anat complicant i han portat molts nous correctors a esdevenir treballadors autònoms. El que havia començant essent un dels pocs oficis que els lletraferits podien començar a exercir sense gaire preparació específica per a guanyar-se la vida s'ha anat professionalitzant pel que fa a la formació prèvia necessària i pel que fa a la manera de treballar.

Les correctores i els correctors es formaven «en contacte» amb d'altres de més experts, que els menaven i els esmenaven quan convenia perquè poguessin adquirir l'expertesa necessària per a esdevenir, al seu torn, mentors de correctors novells.

Actualment, màsters i cursos de postgrau impartits per les universitats d'arreu dels Països Catalans i diverses institucions i entitats privades contribueixen a la formació teòrica i pràctica de noves correctores i correctors, ja que les carreres o graus universitaris de lingüística o filologia no proporcionen a bastament els coneixements imprescindibles per a assolir aquesta destresa, potser perquè no s'han sabut posar al dia a temps. El resultat —per bé que no és l'únic motiu, és clar— ha estat el decreixement progressiu de les matrícules en aquestes carreres o graus.

L'experiència que s'adquireix feinejant al costat d'altres professionals de la correcció, malgrat que no hi hagués uns estudis que els permetessin formar-se teòricament i pràctica, ha passat a dependre de la possibilitat, de vegades remota, de començar a treballar en una empresa o institució que compti amb professionals més experimentats. La realitat actual és que moltes correctores i correctors comencen a treballar professionalment com a autònoms, relativament aïllats a casa seva malgrat les xarxes socials —com ara l'arxifamosa Viquipèdia i els incommensurables cercadors d'Internet—, és a dir, sense l'escalf d'altres companyes i companys amb més experiència.

Dels innombrables mitjans en línia i les informacions de què podem disposar actualment, n'hi ha que tenen un contingut prou discutible, i fins contradictori, cosa que fa que l'aprenenta o aprenent sovint no sàpiga a què atènyer-se i pugui prendre decisions poc coherents o totalment desencertades, sobretot al començament de la pràctica professional.

Les altres fonts de coneixement de què disposa la correctora o el corrector són les tradicionals: les obres escrites, massa sovint invectivades i negligides o, si més no, relegades en aquest món globalitzat en xarxa. Tanmateix, tant unes eines de consulta com les altres són imprescindibles perquè aquests professionals puguin desenvolupar llur tasca amb garanties.

Així, doncs, la qualitat de la correcció o l'assessorament lingüístic en general depèn, en bona part, de l'eficiència a l'hora de consultar la bibliografia existent, tant en paper com en línia. En el currículum dels estudis superiors de correcció, com els postgraus de correcció i assessorament lingüístic de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), des de l'assignatura de bibliografia de consulta que vam impartir fins al curs 2013-2014, prèviament a l'inici de cada curs ens plantejàvem com podíem fer conèixer als alumnes *tota* la bibliografia en una sola assignatura inicialment de tres crèdits i finalment de dos crèdits; és a dir, com els podíem inculcar els coneixements necessaris que els havien de permetre no solament saber quines són les obres més importants i necessàries en aquest moment, sinó també com podien reconèixer les característiques que són rellevants en les noves obres que van apareixent al mercat.

Certament, sembla una missió impossible, perquè caldria disposar de prou diners i temps per a llegir amb calma cadascuna de les obres publicades i poder-ne fer la tria amb ple coneixement. De vegades, ni tan sols la formació i l'experiència prèvies dels professionals poden ésser suficients per a prendre les decisions més adequades. Vam arribar a la conclusió que calia poder reconèixer i extreure els trets que les fan imprescindibles per a la traducció i la correcció, a fi que les correctores i els correctors puguin identificar les obres més

rellevants i anar constituint la biblioteca personal més adequada a llurs necessitats professionals, amb un cost mínim i un aprofitament màxim.

Una vegada aïllats els trets més pertinents, podríem definir les característiques que tenen aquestes obres i les podríem extrapolar a les que no coneixem encara. Naturalment, en aquestes qüestions sempre hi ha unes restriccions que cal tenir en compte si volem reeixir: els trets i criteris que apleguem ací estan en funció de les necessitats de la correcció de textos i l'assessorament lingüístic *en general*, i també de la traducció al català *en general*. En els àmbits molt especialitzats, és evident que les obres pròpies de l'àmbit poden tenir un plus d'especificitat que s'haurà de valorar de més a més. D'altra banda, aquests trets i criteris estan pensats per a la llengua catalana; no per a analitzar textos en altres llengües, en què les obres a estudiar i les referències culturals serien diferents, és clar.

2 Les obres de referència

Actualment disposem d'un bon nombre d'obres —entre gramàtiques, manuals d'estil i altres productes lingüístics i terminològics, incloent-hi les enciclopèdies, els diccionaris i els vocabularis— que, d'una manera o d'una altra, poden ésser realment útils per a resoldre els dubtes que es plantegen durant la traducció o la correcció de textos. Gràcies al recull d'obres que figuren al *Manual d'estil*,¹ llista que mantenim actualitzada permanentment amb vista a l'assignatura de bibliografia de consulta, de tot aquest gavadal de recursos que hi ha en paper i en línia, calculem, per sobre, que hi ha una mica més de tres mil cent obres que podrien ésser realment útils per a la traducció i la correcció de textos actuals.

Entenem que són *útils* les obres d'un nivell lingüístic i terminològic alt el contingut de les quals no és obsolet ni ha estat elaborat des d'un coneixement poc aprofundit de la matèria. En aquest sentit, considerem que són obsoletes la major part de les obres l'última edició actualitzada o esmenada de les quals és anterior al 1970, amb unes honrosíssimes i valuosíssimes excepcions, com ara el *Diccionari català-valencià-balear* (2a ed., 1962), de Antoni M. Alcover i Francesc de B. Moll; l'*Assaig d'un vocabulari meteorològic català* (1948), d'Eduard Fontserè, i la *Gramàtica catalana* (1962), d'Antoni M. Badia i Margarit.

En aquest sentit, són especialment importants dins aquest conjunt les obres que ajuden a crear consens en la correcció de textos i l'assessorament lingüístic, les quals, per força, han d'estar disponibles per als professionals i els ciutadans en general.

3 Les obres de referència general (ORG)

Dins les obres de referència, només un grapat no gaire extens poden servir de referència professional permanent per als traductors i correctors de textos en general, que no disposen d'un capital inescotable per a l'adquisició de bibliografia ni d'espai suficient a casa o al despatx per a anar encabint les obres que es publiquen anualment. Deixem de banda les obres de normativa lingüística promulgades per l'Institut d'Estudis Catalans (o, en el cas del País Valencià, també per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua), que són de referència general per a tots els catalanoparlants.

I encara són menys les obres que poden tenir un aprofitament pluridisciplinari de prou abast que les faci imprescindibles en tot obrador de traducció o correcció: es tracta de les que hem batejat amb la denominació *obres de referència general* (d'ara endavant, ORG). Dins aquest grup selecte, cal tenir en compte una objecció essencial: una obra que sigui inabastable per a la major part dels traductors i correctors, perquè no es pot consultar en línia o perquè no té un preu prou assequible, no es pot considerar de referència *general* en cap cas —per molt bo que sigui el contingut—, en el sentit que no pot ajudar a fixar un criteri o una solució determinats en els aspectes no fixats per la normativa, tal com hem establert més amunt. És clar que aquesta situació pot canviar radicalment d'un dia a l'altre si els autors o els editors n'escanegen el contingut i el penegen en línia perquè es pugui consultar de franc, com ha passat, per exemple, amb el *Diccionari de sinònims de frases fetes*, de M. Teresa Espinal, la segona edició del qual no solament es pot consultar en

1. Cf. Josep M. MESTRES, Joan COSTA, Mireia OLIVA i Ricard FITÉ, *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*, 4a ed. [corr. i ampl.], Vic i Barcelona, Eumo, Universitat de Barcelona, Universitat Pompeu Fabra i Associació de Mestres Rosa Sensat, 2009 (amb un disc òptic).

línia, sinó que també es pot descarregar gratuïtament (http://ddd.uab.cat/pub/l1ibres/2006/89642/Diccionari_sinonims_Espinal_a2006.pdf).

És evident que, en un moment concret, una obra no podrà ésser mai de referència *general* si no es pot aconseguir o no s'hi pot accedir fàcilment. Àdhuc, les obres normatives —que, damunt el paper, ho són per antonomàsia— no es poden considerar realment de referència general fins que no ha passat mig any, com a mínim, des del moment de l'edició o la difusió (és el que passarà, per exemple, amb la nova gramàtica normativa de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), que sembla que tindrà més de vuit-centes pàgines de contingut i un volum a part amb l'ortografia), perquè cal un quant temps per a assimilar-ne el contingut i fixar-ne l'aplicació pràctica en la feina de traducció i correcció.

D'altra banda, hi ha obres molt especialitzades que tracten d'un sol aspecte de la llengua (per exemple, el llibret *Majúscules i minúscules* —disponible a <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/Altres/Arxiu/majus.pdf>— o l'opuscle *Citació bibliogràfica* —disponible a http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/BTPL/arxiu/1_CitacioBibliografica.pdf—, ambdós de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya) que poden ésser considerades de referència general, malgrat llur especificitat; però és més probable que la major part puguin ésser considerades només com a obres de referència, i prou.

Si fem un símil «topogràfic» de la necessitat de disposar d'aquestes obres, segons la distància física a què s'haurien de trobar respecte a la persona que l'ha de fer servir, podem agrupar els recursos de consulta de referència en quatre franges:

a) La franja blava (B), amb les obres imprescindibles de consulta diària —o gairebé— que cal tenir més a mà (a la mateixa taula de treball o a l'abast del teclat de l'ordinador, per exemple); aquestes són les obres de referència general per excel·lència.

b) La franja negra (N), amb les obres imprescindibles de consulta permanent però no diària (les que tindriem al prestatge més proper a la taula de treball, a les quals podem arribar gairebé sense haver-nos d'aixecar de la cadira).

c) La franja carabassa (C), amb obres molt importants de suport a les de la franja negra (les que tindriem en una prestatgeria de la mateixa habitació de treball, però que ens obligarien a aixecar-nos cada vegada de la cadira per a arribar-hi). Una part d'aquestes obres han començat a quedar relegades per la competència coetània amb altres obres prevalents, fins al punt que les noves generacions de correctores i correctors les desconeixen o els costa molt de trobar-les.

d) I, finalment, la franja vermella (V), amb obres importants de matèria molt específica o bé que ja no són essencials perquè n'hi ha una altra que ha ocupat aquest lloc, o bé perquè no són tan fiables com les altres (les que podríem tenir fins i tot en una altra habitació i que només agafariem per corregir un text molt especialitzat o d'una matèria poc habitual).

Per sota de la franja vermella, podem trobar encara les obres que queden fora de classificació (FC) perquè no arriben a ésser obres de referència, bé sigui perquè han esdevingut obsoletes, o bé sigui perquè el contingut no està contrastat i, doncs, no és prou fiable.

De tota manera, cal tenir en compte que les quatre franges damunt dites no són compartiments estancs, sinó que llurs obres basteixen un contínuum qualitatiu en què diversos factors aliens al producte poden fer variar la situació de cadascuna. El primer, i el més important, és el temps, que fa que una obra de referència general acabi desapareixent de la llista perquè ha estat superada per diverses obres que han millorat i augmentat generosament la informació que contenen; és el que en podríem dir «lleï de vida» de la bibliografia. Un altre factor important en la pèrdua de valor general d'una obra és el fet de deixar d'ésser única en les seves característiques, és a dir, que tingui la competència d'altres obres pel que fa a la qualitat, o bé, simplement, que es deixi de publicar; és el que en podríem dir «lleï de mercat». Aquestes dues lleis constitueixen la inexorable *selecció natural* dels recursos bibliogràfics.

4 Els trets externs de les obres de referència general

La nostra experiència en la correcció de textos de totes les especialitats i complexitats i en la docència en correcció i assessorament lingüístic ens ha fet adonar del fet que, molt sovint, una obra lingüística o terminològica de qualitat es correspon amb una edició polida i acurada —que no vol dir, forçosament, *luxosa*.

Amb aquesta intuïció, vam començar a recollir, ja fa vuit anys, els trets que no són estrictament de contingut però que poden caracteritzar més bé aquesta classe d'obres. Finalment, enguany ens ha semblat que ja podíem tancar la llista de trets i fer públics els resultats d'aquest buidatge. No hem de perdre de vista que els nostres coneixements en tipografia i en edició de llibres han tingut un paper rellevant per a poder tancar aquesta llista.

Tenint en compte que partim de la base que les obres que estudiem en aquest article tenen una certa qualitat científica —és a dir, lingüística i terminològica— contrastada, parlem de trets «externs» perquè volem prescindir expressament de la lectura del contingut per ell mateix, la comprensió profunda del qual depèn dels coneixements previs dels usuaris, que no es poden pressuposar prou elevats en totes les disciplines per a poder decidir per endavant sobre la qualitat excepcional d'un text. Per tant, en relació amb el contingut, només tindrem en compte els inicis i els finals de l'obra,² els índexs que hi pugui haver i la bibliografia recollida en forma de llista al final o a l'inici de l'obra.

Aquests trets han d'ésser prou nombrosos i variats perquè no sigui possible que un llibre «de fer bonic» —buit de contingut pel que fa a la qualitat lingüística i terminològica— es pugui esmunyir dins aquest rànquing d'excel·lència per error o perquè l'editorial ha volgut donar a l'edició una rellevància que no pertoca segons el nivell del contingut.

D'altra banda, cal assumir que la valoració que fem de cada obra és sempre en relació amb el moment present, sense que això obsti perquè hagi pogut ésser una obra de referència general en un altre moment o en una altra època. Aquest detall també ens ha de fer pensar que la valoració s'ha de renovar anualment, perquè les circumstàncies editorials i digitals poden canviar molt ràpidament.

4.1 Condicions per a aplicar aquest qüestionari o barem

D'antuvi, cal advertir que hi ha, *grosso modo*, tres classes d'obres i que aquest fet s'ha de tenir en compte d'alguna manera a l'hora d'establir la puntuació pel compliment de cadascun dels trets que comentarem en les lletres que segueixen: les obres publicades únicament en paper, les obres publicades únicament en línia i les obres que es poden consultar en doble suport, per bé que el suport digital pot presentar formes diverses.

Com a recurs electrònic que són, les obres publicades d'aquesta manera poden ésser, simplement, una edició facsímil (és a dir, un fitxer d'imatge amb la mateixa disposició que l'obra en paper; per exemple, un fitxer en PDF), un espai web en què el text de l'obra en paper ha estat traslladat a pàgines més o menys estàtiques en format HTML o bé un fitxer únicament digital en què al darrere hi ha generalment alguna mena de base de dades amb una gran capacitat de consulta i d'encreuament de les dades que conté. I, encara, pot passar que el fitxer o els fitxers en qüestió estiguin continguts en un disc òptic o magnètic, fora de línia.

D'altra banda, hem vist que molts trets no es poden puntuar pel fet de la simple presència o absència de la característica estudiada, sinó que presenten una certa gradualitat que s'ha de poder reflectir en la valoració. Així, hem establert una possible triple puntuació bàsica (4 punts, 2 punts i 1 punt),³ que serveix tant per a valorar la transcendència del tret respecte als altres trets com per a mesurar a la importància relativa dins el mateix tret: si només compleix parcialment la característica, la puntuació es pot reduir fins a la meitat (de 4 a 2 punts, o bé de 2 a 1 punt). No cal dir que amb els algorismes de l'aplicació per a tauleta tàctil que està preparant l'enginyer de telecomunicacions David Arcos juntament amb nosaltres (cf. el § 7) podrem afinar amb més precisió la valoració de cada obra.

2. Els *inicis* o *principis* del llibre són les parts que precedeixen el cos de l'obra, com ara les pàgines de respecte, la portadella, la portada, la dedicatòria i la taula o índex de capítols; mentre que els *finals* del llibre són les parts que complementen per la part final el cos de l'obra, com ara apèndixs, annexos, índexs, bibliografia i colofó.

3. En tot aquest article, per a més claredat, escrivim amb xifres els punts que s'atorguen a una obra segons que compleixi el tret estudiat, encara que es tracti d'un sol punt, i també el nombre de caselles ocupades en la graella de puntuació.

Igualment, també hem comprovat que la suma absoluta de punts no és suficient per a discriminar unes obres de les altres i classificar-les escaientment segons les franges damunt dites (cf. el § 3), sinó que calen unes restriccions que permetin definir més bé cadascuna de les franges.

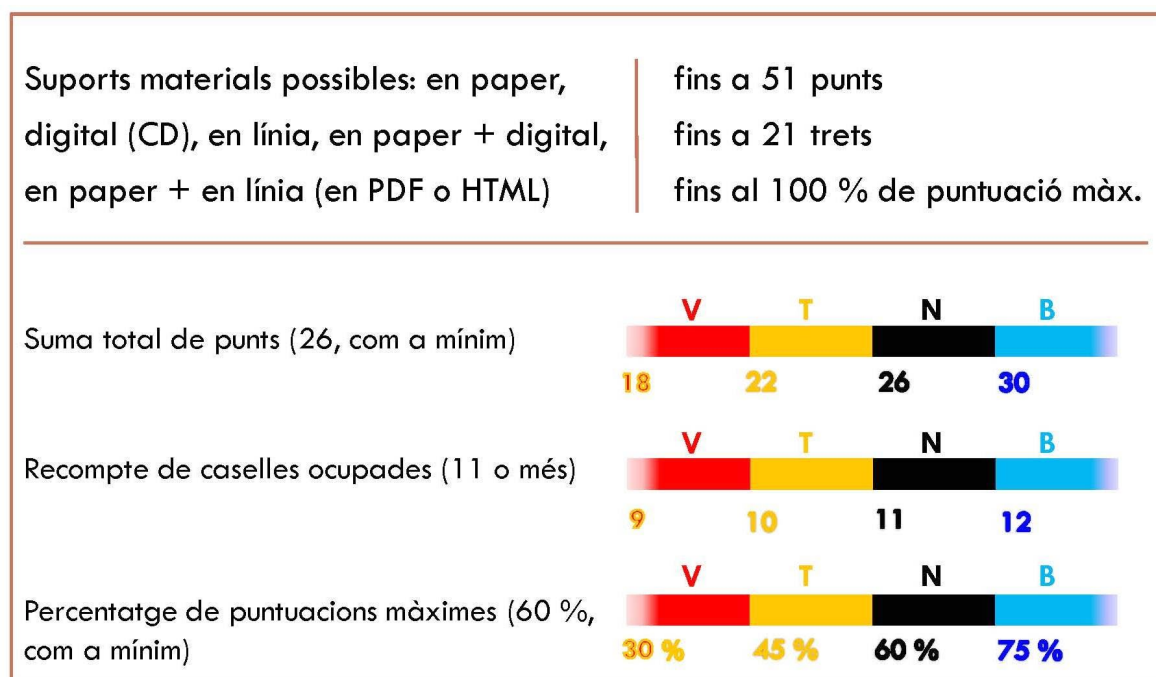

FIGURA 1. Agrupació de les ORG segons el suport i gradualitat de llur prevalença

Tal com podem veure en la figura 1, hem establert que les veritables obres de referència general han d'assolir, com a mínim, la meitat de la suma de punts totals possibles, els quals han de constituir el 60 % o més de puntuacions màximes per cada tret, i la meitat del nombre de caselles ocupades (és a dir, de trets realitzats totalment o parcial). Aquesta exigència del 60 % de puntuacions màximes és un factor compensatori per a assegurar un resultat equilibrat.

El mínim que ha de complir una obra per a ésser tinguda en compte en la valoració com a possible obra de referència general està situat en els 18 punts (que representa gairebé el 70 % del mínim establert), en les 9 caselles ocupades (que significa gairebé el 82 % del mínim establert) i en el 30 % de puntuacions màximes de cada tret (que constitueix gairebé el 50 % del mínim establert). Per sota d'aquests mínims, l'obra es considera fora de classificació i no avaluable per aquests trets.

4.2 Aspectes relacionats estretament amb el contingut de l'obra

Aquest conjunt d'aspectes són els que es poden avaluar llegint, ni que sigui succintament, el sumari (tret I), el pròleg o la introducció (trets I, II i III), les llistes de bibliografia (tret IV) i els índexs (trets I, II, III, IV, V i VI), i també fullejant l'obra i fixant-nos en la disposició del text d'uniques quantes pàgines a l'atzar (trets IV, V, VI, VII, VIII i IX).

I) LA COMPLETESA I L'EXHAUSTIVITAT

Qualsevol dubte lingüístic que genera una consulta bibliogràfica requereix una resolució clara i precisa, que només es pot trobar en obres exhaustives i completes. Una resolució aplicable tan sols a un cas particular o poc raonada no és el tipus de resposta que els professionals de la llengua esperen trobar en les obres que consulten. A més, generalment, en les obres exhaustives s'ha volgut recollir tot el coneixement de què es disposa sobre una matèria, per la qual cosa es pot suposar que el punt de vista amb què s'ha tractat és objectiu

i ampli i que, per tant, contenen informació objectiva. Tenint en compte aquests detalls, es poden extreure els dos aspectes fonamentals per a tota obra de referència general que constitueixen el primer tret que identifica aquestes obres.

Primerament, una obra ha d'ésser exhaustiva quant als temes de què tracta, és a dir, ha de recollir totes les qüestions que són significatives segons la matèria o temàtica principal de l'obra. Per exemple, una obra sobre com elaborar referències bibliogràfiques que només explica com es poden referenciar monografies o articles en paper i en suport digital no és completa quant als temes tractats, ja que omet, entre d'altres, les referències de pel·lícules i d'enregistraments sonors.

Segonament, les obres de referència general han d'ésser exhaustives quant a la manera com tracten els temes que recullen. Així, doncs, una obra que dedica una secció a un aspecte concret, però només en comenta un cas general o bé no justifica la resolució, no és exhaustiva ni completa pel que fa al tractament dels temes.

Per tal de saber si una obra compleix la primera de les dues característiques anteriors, n'hi ha prou llegint el pròleg o repassant el sumari, ja que d'aquesta manera es pot veure quins temes analitza i quins passa per alt. En relació amb la segona característica, s'ha de fullejar l'obra i analitzar com s'han desenvolupat les seccions que la formen.

Aquest tret pot donar 4 punts, 2 punts o cap a les obres avaluades segons com hagin resolt els aspectes anteriors. Les obres que són exhaustives quant als temes tractats i també quant a la manera amb què es tracten aquests temes reben 4 punts, ja que aquesta completesa les fa les obres més útils per a resoldre dubtes. En canvi, quan una obra tracta molts temes (i, per tant, es pot considerar completa quant als temes tractats), però ho fa sense aprofundir-hi (no és exhaustiva), o bé quant una obra tracta els temes que recull amb exhaustivitat i rigor, però només recull uns quants temes (i no tots els que convindria en relació amb la temàtica de l'obra), només rep 2 punts, ja que només compleix una de les dues característiques descrites. Finalment, si una obra no és exhaustiva ni quant als temes tractats ni quant a la manera amb què els tracta, no rep cap punt.

II) EL CARÀCTER GENERAL

En l'exposició d'aquests trets que serveixen per a reconèixer les obres de referència general, l'adjectiu *general* és emprat en dos sentits diferents: com a antònim de *monotemàtic* —sentit que fem servir en aquest tret II— i com a antònim de *d'especialitat*.

Els dubtes que poden tenir els correctors i els traductors mentre treballen són molt variats —sobretot quan no són estrictament lingüístics, sinó conceptuals. Per aquest motiu, una obra general, és a dir, més aviat pluridisciplinària, potencialment és més útil que una obra que se centra en un aspecte concret, ja que una sola obra pot resoldre dubtes diversos. Poder cercar qüestions diferents en una mateixa obra en lloc d'haver de treballar amb diverses obres resulta més còmode i pot comportar una reducció del temps emprat en la consulta. Per exemple, una obra com el *Diccionari enciclopèdic de medicina* (2a ed., rev.) és una obra pluridisciplinària, ja que recull termes de medicina, biologia, química i botànica, entre altres disciplines.

Les gramàtiques són una classe d'obres que mereix una menció especial. La naturalesa d'una gramàtica fa que hagi d'incloure aspectes diversos (sintaxi, morfologia, fonètica...) per a recollir una descripció completa i acurada d'una llengua. En aquest cas, com que les gramàtiques són —o haurien de ser— pluridisciplinàries per definició, no reben cap punt en aquest criteri.

Els avantatges que presenten les obres generals en comparació amb les que se centren en un únic tema concret fan que els concedim 2 punts.

III) LA COMPARACIÓ DE SISTEMES LINGÜÍSTICS

El contacte entre llengües és constant en tots els àmbits del coneixement. En traduir o en corregir traduccions, cal assegurar que el text definitiu utilitzi una llengua genuïna, lliure de calcs (sintàctics, semàntics o, fins i tot, de puntuació), és a dir, no influïda per la llengua de l'original. D'altra banda, en corregir textos originals —és

a dir, que no són traduccions—, també hi pot haver errors deguts al contacte entre llengües. En català, no és estrany trobar girs del castellà o manlleus de l'anglès —sobretot, en àmbits científics.

Per tots aquests motius, les obres que comparen sistemes lingüístics —fet que no vol dir únicament que es mostrin les equivalències de mots i expressions entre dues llengües o més, sinó que descriuen com es comporten les llengües comentades en l'obra davant d'un aspecte concret— poden esdevenir un element fonamental en les nostres prestatgeries de bibliografia. Són exemples d'aquesta mena d'obres els manuals de traducció (com ara el *Manual de traducció anglès-català*, de Dídac Pujol, Anna Espunya i Jordi Ainaud) i els diccionaris de paranys de traducció (com el *Diccionari de paranys de traducció francès-català (faux amis)*, de Carles Castellanos i Françoise Lenoir).

Cal fer, però, una consideració especial amb relació a les obres lexicogràfiques amb equivalències (com en l'edició en paper del *Diccionari enciclopèdic de medicina*, que conté equivalències en alemany, anglès, espanyol, francès i italià, i també les llistes alfabètiques respectives al final de l'obra amb les equivalències en català) i a les que contenen índexs alfabètics multilingües (com ara el manual titulat *Magnituds, unitats i símbols en química física*, de la Unió Internacional de Química Pura i Aplicada (IUPAC), que conté un índex anglès-català i un índex català-anglès, tant en paper com en línia). Llur naturalesa, especialment en el cas de les obres lexicogràfiques, fa que l'única manera que tinguin per a comparar sistemes lingüístics siguin les equivalències.

Quant a la puntuació, reben 2 punts les obres que comparen sistemes lingüístics i les que comparen els mots i les expressions catalanes amb els de dues altres llengües o més (tant si és en el cos de l'obra com si és en forma d'equivalències), mentre que en reben 1 les que comparen el català amb una sola llengua (p. ex., el *Diccionari castellà-català* d'Enciclopèdia Catalana). Generalment, però, són poques les obres sobre llengua que comparen sistemes lingüístics, i la major part només comparen el català amb una altra llengua, com és el cas dels exemples anteriors. Ara bé, hi ha altres disciplines en què trobem exemples d'obres que comparen més de tres sistemes lingüístics, com ara *Jurilinguistique comparée. Langage du droit, latin et langues* (2012), de Heikki Mattila, en què es parla del llenguatge del dret en alemany, en anglès, en espanyol (incloent-hi alguna referència al català) i en francès (seria molt interessant poder disposar d'una versió catalana d'aquesta obra).

Aquest tret reforça el tret VII («La informació mínima en les llistes de mots i expressions») pel que fa a les obres lexicogràfiques i a les obres amb índexs multilingües.

IV) LA BIBLIOGRAFIA CONSULTADA

El fet que una obra expliciti la bibliografia que els autors han consultat per a elaborar-la és, en certa manera, una mostra de sinceritat per part seva, ja que permet veure quines han estat les fonts que han servit de base per a la monografia en qüestió.

En primer lloc, permet veure si l'obra ha estat elaborada amb rigor (s'han consultat obres representatives en relació amb els aspectes tractats, s'han consultat prou obres per a contrastar la informació...).

En segon lloc, permet comprovar l'actualitat de la informació continguda. La data de publicació d'una obra no sempre coincideix amb la data d'elaboració; però, quan una obra conté explicitada la bibliografia consultada, es poden conèixer les dates de publicació de les obres que han servit de font d'informació, cosa que permet que els usuaris es facin una idea de fins a quin punt és actual la informació que conté. En aquest sentit, seria una informació valuosa per als usuaris que s'explicités la data d'actualització a l'inici de la llista de bibliografia consultada o recomanada, cosa que no s'acostuma a fer mai.

A més, una bibliografia també suggereix altres materials que es poden consultar en cas que l'obra analitzada no disposi de la informació necessària per a resoldre el dubte que ha fet que fos consultada. Aquest fet, però, no està tan estretament relacionat amb l'obra avaluada com els anteriors, sinó que va un pas més enllà.

La utilitat de les bibliografies varia segons la part de l'obra en què es troben. Així doncs, no és el mateix consultar una obra en què la bibliografia es detalla en cada capítol que una en què una bibliografia global apareix al final, ja que en el primer cas tots els aspectes descrits fins ara es poden determinar amb més precisió.

Aquesta diferència té també una repercussió en la puntuació, de manera que una obra amb la bibliografia explicitada per capítols rep 2 punts, mentre que una en què la bibliografia és global en rep només 1.

D'altra banda, existeix una tercera tipologia d'obres que no inclou la llista d'obres consultades, però sí que conté una llista de bibliografia recomanada. En aquest cas, els usuaris no poden conèixer amb exactitud l'antiguitat o actualitat de la informació continguda ni les fonts que s'han consultat; tot i això, disposen d'una llista de materials per mitjà dels quals poden ampliar coneixements. Per aquest motiu, les obres amb una llista de bibliografia recomanada reben 1 punt.

V) L'ACCÉS AL CONTINGUT DE L'OBRA (INDEXS O CERCA AVANÇADA)

Els trets anteriors, especialment els tres primers, posen èmfasi en el contingut de l'obra. No és per casualitat que aquests trets apareguin en primera posició: evidentment, la utilitat d'una obra està molt estretament relacionada amb el seu contingut. Ara bé, tan important com el contingut és el fet que aquest es pugui localitzar còmodament dins l'obra. De poca cosa pot servir una obra que conté informació d'una gran qualitat si és molt difícil «moure-s'hi», perquè més d'una vegada hom abandonarà la cerca abans d'assolir l'objectiu.

Segons la tipologia de l'obra, l'estructura i el contingut condicionen l'accessibilitat a la informació. Tenint present que obres diferents requereixen eines diferents per a facilitar l'aprofitament del contingut, la valoració d'aquest tret depèn de les característiques descrites a continuació.

En primer lloc, diferenciem les obres lexicogràfiques (grup que inclou també les que no ho són estrictament, però que s'hi poden assimilar) de les obres que no ho són.

D'una banda, per a les obres lexicogràfiques, cal veure en quin suport han estat publicades. Si es tracta d'obres en línia —fet que ja implica que són de consulta més o menys àgil—, és molt convenient que es puguin fer cerques avançades (com ara cerques de termes que comencen o acaben per una determinada cadena de caràcters o bé cerques per diversos camps). De la mateixa manera, per a les obres lexicogràfiques en paper, també és molt recomanable que disposin d'algun índex específic que permeti localitzar informació d'una manera diferent de l'habitual (és a dir, a banda de l'ordenació alfabètica dels termes i/o dels mers índexs d'equivalències), com ara un índex temàtic. En aquests dos tipus d'obra, la informació que en poden extreure els usuaris creix granment, ja que, en el primer cas, un diccionari es pot convertir en una eina per a l'estudi de la formació de paraules (si cerquem, per exemple, entrades que acabin per un sufix concret) o per a l'observació de termes en llur context (si busquem un mot o una expressió en les definicions). En canvi, si es tracta d'una obra lexicogràfica en línia que no permet les cerques avançades o bé d'una obra lexicogràfica publicada només en paper que no disposa d'índexs complementaris, l'aprofitament del contingut és més limitat, ja que només es pot accedir a la informació per les entrades. Finalment, quant a les obres que no són estrictament lexicogràfiques —com ara manuals i llibres d'estil—, constitueix un element a favor que continguin llistes de mots i expressions comentats, perquè a vegades les notes d'ús poden resoldre més dubtes que les definicions. D'aquesta manera, una obra elaborada amb altres finalitats que les lexicogràfiques, pot esdevenir una font d'informació variada i més completa.

D'altra banda, pel que fa a les obres que no són lexicogràfiques (com ara *Els bastiments menors catalans de construcció artesanal del segle XX*, d'Alexandre Ribó), és molt interessant que disposin d'un índex alfabètic, ja que aquest inclou els termes més significatius de l'obra i remet a les pàgines en què apareixen d'una manera molt més precisa que el sumari o índex general de l'obra.⁴

Així, doncs, tot i la varietat d'elements que es tenen en compte en aquest tret —fet que recorda un petit calaix de sastre—, tots se centren en l'accés a la informació, que és bàsic per a l'aprofitament del contingut d'una obra. Pel que fa a la valoració, aquest tret atorga una doble puntuació: reben 2 punts les obres lexicogràfiques en línia que permeten la cerca avançada (com l'edició en línia del *Diccionari de geologia*, d'Oriol Riba), les obres lexicogràfiques en paper amb índexs específics o complementaris (com l'índex temàtic del *Diccionari d'onomatopeies i altres interjeccions*, de Manel Riera-Eures i Margarida Sanjaume) i les obres no lexicogràfiques amb índex alfabètic (com ara les *Converses filològiques*, de Pompeu Fabra), i reben només 1 punt les obres lexicogràfiques en línia que no permeten la cerca avançada (per exemple, el *Diccionari.cat*,

4. En el cas d'aquesta obra concreta, se'n pot consultar en línia la terminologia nàutica a <http://cit.iec.cat/BMC>.

d'Enciclopèdia Catalana), les obres lexicogràfiques publicades només en paper sense índexs específics (com el *Diccionari del català col·loquial*, de Jaume Salvanyà) i les obres que no són estrictament lexicogràfiques però que contenen una llista comentada de mots o expressions (per exemple, el *Manual de redacció i estil*, d'Eusebi Coromina).

VI) LA IL·LUSTRACIÓ DEL TEXT

La il·lustració del text pretén completar la informació escrita i facilitar-ne la comprensió. Les il·lustracions d'una obra poden ésser ben variades: dibuixos, fotografies, esquemes, taules, etc. Incloure'n d'una classe o d'una altra és una decisió que prenen els autors segons la tipologia i les característiques de l'obra i amb la intenció que siguin útils i esdevinguin un bon suport al contingut. Per exemple, en el *Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció*, de Miquel Fullana, és prou justificada la importància de les il·lustracions: les definicions que inclou són completes i detallades, però poden semblar poc clares si no es tenen bons coneixements de la matèria; en canvi, si es llegeix de nou la definició tenint la il·lustració que l'acompanya al costat, la informació que es rep és precisa i completa.

Segons la quantitat d'il·lustracions d'una obra, es pot considerar que està profusament il·lustrada (aproximadament, una il·lustració cada dues pàgines com a mínim), per la qual cosa rep 2 punts (tal com passa en l'*Enciclopèdia.cat*, l'edició en línia de la qual inclou fotografies, taules i vídeos), o bé que només ho està d'una manera parcial, per la qual cosa només rep 1 punt (com és el cas d'*Els bastiments menors catalans de construcció artesanal del segle XX*, d'Alexandre Ribó, en què les fotografies il·lustren una bona part dels bastiments, per bé que no tots). Si hi ha tan poques il·lustracions que no són definitòries de l'obra, l'obra avaluada no ha de rebre cap punt per aquest tret.

VII) LA INFORMACIÓ MÍNIMA EN LES LLISTES DE MOTS I EXPRESSIONS

Les característiques específiques de les obres lexicogràfiques fan que mereixin un tret exclusiu que defineixi la informació mínima o bàsica que haurien de contenir per a maximitzar-ne l'aprofitament. Per començar, cal esmentar que no es consideren obres lexicogràfiques les meres llistes de termes ordenades alfabèticament que apareixen en altres tipus d'obres, com ara els manuals de redacció.

Consultar una obra lexicogràfica pot ésser el procediment a seguir davant de dubtes de tipologia diversa. La primera finalitat pot ésser comprovar la grafia d'un mot o d'una expressió, però aquest no és l'únic objectiu. Moltes vegades, es consulta un diccionari per conèixer el significat d'un mot o per saber com es diu en una altra llengua. D'altres vegades, es vol conèixer com es relaciona un mot amb els elements lèxics amb què forma una frase i, per això, és necessari disposar de la categoria lexicogramatical (el tret VIII té en compte, específicament, la presència de categories lexicogramaticals en les obres lexicogràfiques) del mot cercat i de notes o exemples d'ús.

Per tant, considerem que una obra lexicogràfica és realment valuosa si conté de manera sistemàtica definicions i/o comentaris amb exemples (pot no haver-hi exemples a totes les entrades si no els falten els comentaris o notes d'ús) i equivalències conjuntament, mentre que ho és menys si disposa únicament de definicions i/o comentaris en totes les entrades o només d'equivalències en totes les entrades. Per tant, aquest tret concedeix de nou una puntuació doble: reben 2 punts les obres lexicogràfiques que tenen definicions i/o comentaris i equivalències en altres llengües de manera sistemàtica (n'és un exemple el *Diccionari d'onomatopeies i altres interjeccions*, de Manel Riera-Eures i Margarida Sanjaume) i en reben només 1 les que tenen només definicions i/o comentaris en totes les entrades o bé només equivalències (en són exemples el *Diccionari descriptiu de la llengua catalana*, de l'IEC, i el *Diccionari castellà-català*, d'Enciclopèdia Catalana, respectivament).

Les obres no lexicogràfiques que contenen llistes de mots i expressions poden rebre també aquestes puntuacions si la llista principal compleix, en línies generals, les mateixes condicions (n'és un exemple el manual *Magnituds, unitats i símbols en química física*, de la IUPAC).

Aquest tret reforça el tret III («La comparació de sistemes lingüístics») pel que fa a les obres lexicogràfiques i a les obres amb llistes multilingües.

VIII) LA CLAREDAT DE LA DISPOSICIÓ

Segurament, aquest és el tret en què és més complicat ésser objectiu: el que una persona entén per una bona disposició pot no coincidir amb el que entengui una altra. Tot i això, sí que és cert que hi ha unes bases comunes, com ara disposar la informació més general al principi i continuar amb la més específica, o bé acompanyar el text d'una bona exemplificació.

És fonamental que, en fer una primera ullada a la pàgina que conté la informació que es busca, sigui senzill situar-s'hi i copsar l'estructura de seguida (quan consultem una obra, volem trobar-hi una resposta, i no pas atabalar-nos perquè és impossible esbrinar quin és el fragment que cal llegir per a trobar la solució que cerquem). En general, en totes les obres publicades, la informació es distribueix de manera prou clara al llarg de la pàgina, però no sempre és així. Afortunadament, hi ha obres en les quals s'ha trobat la millor estructura possible per a transmetre'n el contingut, cosa que les converteix en obres amb una disposició molt bona. Malauradament, però, també n'hi ha que s'han decantat per una estructura que posa traves als usuaris a l'hora d'accedir a la informació que l'obra conté. Ens referim, per exemple, a obres amb entrades o apartats massa extensos en què no s'ha aprofitat la tipografia per a diferenciar-ne les parts (com ara el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, de Joan Coromines).

Quant a la valoració, aquest tret dona 1 punt a totes les obres amb una disposició clara de la informació dins la pàgina, és a dir, les que no destaquen especialment d'una manera positiva ni negativa en aquest aspecte, com ara l'*Ortotipografia*, de Josep M. Pujol i Joan Solà. D'altra banda, aquest tret concedeix 2 punts a totes les obres en què la disposició és tan bona que facilita la cerca d'informació, tal com passa en el *Gran Larousse català*, d'Edicions 62. Finalment, no s'atorga cap punt a les obres en què la manera com s'ha disposat la informació en dificulta la consulta.

IX) LA QUALITAT TIPOGRÀFICA

Tot i que de vegades és negligida o fins menystinguda, la tipografia pot millorar enormement la llegibilitat d'un text, ja que és la responsable de marcar visualment la gradació entre els apartats que conformen el text (aspecte estretament relacionat amb el tret VIII —«La claredat de la disposició»—) i d'escollir els caràcters apropiats per a representar cada so, cada símbol i tots els espais que els separen. La tipografia és, potser, la disciplina que representa més bé els correctors i traductors, ja que llur discreta intervenció en el text ha de passar desapercebuda als ulls dels lectors.

Més concretament, es pot comprovar que una obra té una gran qualitat tipogràfica quan els recursos tipogràfics s'han utilitzat per a establir una gradació d'apartats i subapartats, quan s'han respectat els marges i blancs de la pàgina, quan els peus d'il·lustració s'han compost en un cos menor que el del text, i quan s'ha utilitzat la cursiva real —les bones famílies tipogràfiques disposen de caràcters amb un dibuix propi per a la cursiva, és a dir, que no és simplement el resultat d'inclinar els caràcters de lletra rodona cap a la dreta per la part de dalt, com es pot veure massa sovint (la *f* i la *a* són lletres en les quals es pot comprovar si s'ha utilitzat la cursiva real, ja que el seu dibuix canvia clarament). A més, hi ha caràcters concrets que també denoten que s'ha tingut una cura especial en els aspectes tipogràfics: es tracta de signes especials (com ara les eles geminades, els espais fins i els apòstrofs tipogràfics) i de símbols científics internacionals (com ara el nombre pi, π).

Les característiques tipogràfiques d'una obra lexicogràfica, però, són una mica diferents. La qualitat tipogràfica en aquesta classe d'obres es manifesta en l'ús de la minúscula en els lemes —o l'ús de la caixa alta i baixa quan es tracta de noms propis— i de la negreta. Sovint, els exemples se solen marcar en cursiva, fet que permet que qui els consulta distingeixi fàcilment les parts de l'article.

Així, doncs, la tipografia —gairebé sense que ens n'adonem— afavoreix tant l'accés a la informació com la lectura del text. Per això, quan una obra respecta els aspectes comentats (bon tractament dels signes especials, dels símbols internacionals, de les gradacions d'apartats i dels marges o bé l'ús de la minúscula i la negreta en els lemes si és una obra lexicogràfica), rep 2 punts (*Magnituds, unitats i símbols en química física*, de la IUPAC). En canvi, si la tipografia no desentona però no és excel·lent, en rep només 1 (*Diccionari d'abreviacions*, de Josep M. Mestres i Josefina Guillén); les obres en general reben aquesta puntuació.

4.3 L'extensió o l'abast

Encara relacionat amb el contingut, però d'una manera ara ja més «externa», l'extensió material d'una obra (sia en pàgines, sia en entrades o articles, i també el fet que ocupi més d'un volum), a partir d'una certa magnitud, pot ésser significativa quant a la minuciositat amb què és tractada una matèria (tret x i xii).

D'altra banda, les obres en línia, si es tracta de metacercadors, ens poden posar a l'abast diverses obres alhora i, en conjunt, poden equivaler a una obra molt extensa, encara que potser amb un detall i una qualitat general bastant diferents (tret xi).

X) L'EXTENSIÓ

L'extensió de l'obra és, generalment, proporcional a la quantitat d'informació continguda. D'una banda, una obra amb un nombre de pàgines —o de lemes, en el cas de les obres lexicogràfiques— elevat fa palès que els autors tenien uns coneixements amplis i aprofundits sobre el tema central de l'obra, ja que han estat capaços d'analitzar-lo o descriure'l amb prou detall. De l'altra, una obra extensa ho pot ésser perquè tracta de diversos temes, fet que la fa interessant, perquè consultar-la permet resoldre dubtes molt variats.

Tot i això, la quantitat d'informació no sempre es reflecteix amb precisió en el nombre de pàgines. La disposició de la informació al llarg de la pàgina pot influir en l'extensió de l'obra: si el cos de la lletra, l'interlineat emprat i les separacions entre els paràgrafs són superiors als habituals, el nombre de pàgines no reflectirà realment la quantitat d'informació que conté; també pot passar que les pàgines estiguin atapeïdes i siguin plenes de text, amb la qual cosa les pàgines contindran més informació del que és habitual. Quant a les obres lexicogràfiques, aquesta «desproporció» no es produeix, ja que cada entrada correspon a una unitat d'informació independentment de com s'hagi editat l'obra.

Aquest tret pot atorgar una puntuació doble a les obres avaluades. En general, considerem que una obra és molt extensa i, per tant, es mereix 4 punts, si té més de 600 pàgines de 17 × 24 cm de format, aproximadament, o bé si conté més de 6.000 entrades en una obra lexicogràfica d'especialitat o més de 40.000 en una de general. Així mateix, considerem que una obra que té entre 300 i 600 pàgines, o bé entre 3.000 i 6.000 entrades en una obra lexicogràfica d'especialitat o més de 20.000 en una de general és extensa i, per tant, li corresponen 2 punts.

Si tenim en compte el nombre de pàgines, l'*Atles universal*, d'Enciclopèdia Catalana i l'Institut Cartogràfic de Catalunya, i el *Manual d'ús de l'estàndard oral*, de Josep Lacreu, són exemples d'obres que reben 4 i 2 punts, respectivament. Si tenim en compte el nombre d'entrades, el *Diccionari català-valencià-balear*, d'Antoni M. Alcover i Francesc de B. Moll, i el *Diccionari de les ciències ambientals*, dirigit per Pere Riera, són exemples que reben 4 punts; mentre que el *Diccionari de sinònims de frases fetes*, de M. Teresa Espinal, en rep només 2, perquè no arriba al mínim fixat.

Aquest tret reforça el tret xi («La metacerca o cerca múltiple i el nombre de volums»).

XI) LA METACERCA O CERCA MÚLTIPLE I EL NOMBRE DE VOLUMS

Aquest és un tret en què es fa una distinció significativa entre les obres en suport digital i les obres en paper, ja que s'avaluen aspectes diferents segons el suport en què està publicada l'obra. D'una banda, per a les obres en suport digital es té en compte si permeten la metacerca i, de l'altra, per a les obres en paper es té en compte com es reparteix la informació (en diversos volums, un sol volum acompanyat d'un CD-ROM...).

En primer lloc, pel que fa als recursos en línia, la metacerca o cerca múltiple —fruit de l'aplicació de les noves tecnologies i l'edició digital a les obres sobre llengua— permet consultar, des d'un sol web, diverses obres. L'avantatge principal dels metacercadors lingüístics és que permeten arribar a una solució contrastada d'una manera molt ràpida, perquè fan possible comparar les solucions proposades per múltiples fonts sense haver de repetir la cerca.

Pel que fa a la puntuació d'aquest tret, atorguem 2 punts a les obres en línia consistents en un metacercador de textos propis o aliens. Per al català, el metacercador general més complet i conegut és l'Optimot (<http://>

www.gencat.cat/optimot), des del qual es poden consultar, entre d'altres, el *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC, el *Diccionari castellà-català* i el *Diccionari català-castellà* —l'únic sistema per a consultar-los en línia—, els diccionaris terminològics del TERMCAT i la col·lecció «Criteris Lingüístics» de la Direcció General de Política Lingüística. En l'àmbit especialitzat, els metacercadors més complets són el Cercaterm (TERMCAT) i el portal CiT dirigit per Salvador Alegret (IEC), ja que recullen terminologia d'àmbits d'especialitat.

En segon lloc, pel que fa a les obres en paper, l'extensió de l'obra és determinant a l'hora de repartir o distribuir la informació. Quan una obra és molt extensa —com més gruixuda és, menys manejable esdevé—, se sol plantejar la possibilitat de dividir-la en volums o d'oferir una part del contingut en algun altre suport digital, com ara un CD-ROM. Normalment, aquesta decisió és el resultat d'un acord entre l'editorial i els autors, però també afecta els usuaris. Aquesta divisió mostra una voluntat d'estructurar la informació, perquè generalment cada volum o suport és una unitat tancada. A més, si alguna part de l'obra es publica en suport digital, té l'avantatge afegit que és més fàcil accedir al contingut gràcies a les eines de cerca pròpies d'aquests suports. Alhora, l'estalvi de paper que representa publicar part del contingut en un suport digital sol abaratir el cost de l'obra.

Quant a la puntuació, les obres en paper editades en més d'un volum o que disposen de material addicional —que pot ésser en un suport diferent del de l'obra, com ara un CD-ROM o un mapa— que les completen reben 1 punt. Així, reben 1 punt l'*Onomasticon Cataloniae*, de Joan Coromines, que consta de deu volums, i també el *Manual d'estil*, de Josep M. Mestres *et al.*, que disposa d'un CD-ROM amb material afegit.

Aquest tret reforça el tret x («L'extensió»).

4.4 L'autoria i l'editorial

Aquests dos aspectes —l'autoria (trets XII i XIII) i l'entitat editora (tret XIV)— són peculiars de cada llengua i de cada cultura, i només poden ésser significatius en casos molt particulars, fins al punt que ha calgut fer una llista reduïda i, en el cas de les empreses editorials, tancada perquè la informació pogués oferir una garantia contrastada.

XII) EL PRESTIGI DE L'AUTORIA

Aquest tret té en compte qui són els autors de l'obra avaluada per a valorar-ne la qualitat. Per a la resolució de dubtes, fan falta materials elaborats per professionals experts amb una llarga trajectòria en l'àmbit en qüestió, fet que els converteix en autors de prestigi. Aquest prestigi sol ésser una garantia de la validesa i la correcció del contingut.

Cal tenir en compte que, per a ésser reconeguts realment com a autors individuals de l'obra, han d'ésser pocs, han de constar explícitament i han de figurar amb aquesta funció en la portada o en la pàgina de crèdits de l'obra. A més, han de tenir prestigi en l'àmbit de la correcció o de la llengua com a especialistes i entesos en la matèria; o bé han de ser professionals de la llengua coneguts només per aquesta obra o són especialistes en la matèria, però no són entesos en la llengua de l'obra. En qualsevol cas, no poden ésser considerats autors els mers directors, curadors o compiladors.

Per això cal fer una especificació —que es veurà reflectida en la puntuació— sobre què entenem per *autors de prestigi*. Al nostre parer, hi ha autors de prestigi i n'hi ha que en tenen menys o que són coneguts únicament per una obra, per la qual cosa no els podem comparar amb els grans noms de la llengua catalana. Així, el prestigi de Manuel Franquesa o de Joan Baptista Xuriguera —autors del *Diccionari de sinònims Franquesa* i d'*Els verbs catalans conjugats*, respectivament— no és equiparable, per exemple, amb el d'Antoni M. Badia o Joan Solà, però la qualitat de les obres per les quals són coneguts els dos primers autors fan que totes les seves obres rebin 2 punts en aquest tret.

De la mateixa manera, també reben 2 punts les obres publicades per especialistes en la matèria de l'obra per bé que no siguin entesos en llengua. És innegable que tota obra o article del Premi Nobel de Física del 1921 Albert Einstein, que havia formulat, entre altres postulats, la teoria general de la relativitat l'any 1915,

té un valor afegit pel fet d'haver estat escrita per aquest físic alemany, malgrat que Einstein no sigui expert en llengua ni hagi publicat mai res en català directament. Cal recordar que per als dubtes conceptuals —no lingüístics— sovint serà necessari consultar obres sobre la matèria del text que ha generat la consulta, ja que les obres estrictament lingüístiques poden no disposar de prou informació.

En canvi, els autors que tenen una trajectòria lingüística reconeguda que els ha atorgat un gran prestigi —es poden considerar els grans noms de la llengua catalana— i que no depèn només d'una única obra fan extensiu aquest prestigi a totes les seves obres que no siguin menors. Pertanyen a aquest grup tant autors individuals com entitats que han dut a terme una tasca remarcable per la llengua catalana; per aquest motiu, llurs obres reben 4 punts. Són exemples d'autors de gran prestigi Pompeu Fabra, Antoni M. Badia, Joan Coromines, Joan Solà, el TERMCAT, l'IEC i la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya (aquesta darrera, per les fitxes de consulta de l'Optimot en qüestions relatives a les convencions gràfiques). En aquest sentit, hem de tenir present que l'IEC només es considera autor de les obres normatives (que són totes de referència general per definició i, per tant, no s'han d'avaluar), que reben 4 punts, i d'aquelles en què parla d'ell mateix, que no són tingudes en compte a l'hora de la puntuació, és a dir, que no escauen en aquesta valoració.

Resumint, doncs, d'una banda, les obres elaborades per autors de prestigi (els grans noms de la llengua catalana) reben 4 punts; de l'altra, les obres elaborades per autors que són coneguts només per una obra o bé que són experts en la matèria però no en llengua reben 2 punts en aquest tret, com ara Manuel Franquesa (en sinonímia), la IUPAC (en qüestions de química) i l'Institut Cartogràfic de Catalunya (en qüestions de toponímia), fins i tot encara que no figurin expressament com a autors.

XIII) L'AUTORIA MÚLTIPLE O COL·LECTIVA

El tret sobre l'autoria múltiple o col·lectiva és una característica que premia les obres elaborades per més d'un autor o autora, però fa una distinció de tres nivells entre les obres d'autoria compartida: obra elaborada per dos o més autors, obra col·lectiva i obra elaborada per parts.

Considerem que són obres elaborades per més d'un autor o autora aquelles en què els noms dels diversos autors apareixen a la portada del llibre o a la pàgina de crèdits. En aquesta classe d'obres, entenem que tots els autors han participat de manera equitativa en l'elaboració de l'obra i que, a més, poden tenir opinions diferents sobre algun dels aspectes i que, per tant, el text publicat és fruit d'una discussió i una reflexió més profundes. Per aquest motiu, premiem la informació contrastada d'aquesta mena d'obres amb 2 punts.

D'altra banda, les obres col·lectives o elaborades per parts només reben 1 punt, ja que generalment queda en dubte que la informació hagi estat realment contrastada o consensuada per *tots* els autors. En primer lloc, les obres col·lectives són les que han estat elaborades per diversos autors els noms dels quals no consten com a tals. És el cas, per exemple, d'obres signades per entitats —com ara el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* (Generalitat de Catalunya i IEC) o el *Diccionari.cat* (Enciclopèdia Catalana). En segon lloc, les obres elaborades per parts són aquelles en què tots els autors de l'obra consten com a tals, però cadascun s'ha fet càrrec de l'elaboració d'una sola part, encara que hi hagi hagut una coordinació i una intenció unificadora de criteris, tal com passa en la *Gramàtica del català contemporani* (Joan Solà *et al.*, dir.).

XIV) EL PRESTIGI DE L'EDITORIAL

En aquest bloc de trets fins ara ens havíem centrat exclusivament en els autors, però ara ens fixarem també en l'editorial en què s'ha publicat. Aquest tret dona 1 punt a les obres que han estat publicades per editorials de prestigi en l'àmbit de la llengua o en l'edició científica, ja que això fa que gaudeixin d'un prestigi afegit pel fet d'haver passat els filtres interns de qualitat de l'editorial. Les editorials de prestigi no publiquen qualsevol text que els arriba —menys encara en el moment actual— ni depèn de les vel·leïtats culturals de l'editor o editora, sinó que s'asseguren que la qualitat del material és la que s'associa amb la seva línia de publicacions.

Considerem editorials de prestigi, que seleccionen les obres que volen publicar tenint en compte el contingut, les que incloem en la llista següent: l'Institut d'Estudis Catalans, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, la

Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya i la de la Generalitat Valenciana —aquesta segona, mentre va existir—, l'Escola d'Administració Pública de Catalunya —per a les obres de llenguatge administratiu i jurídic—, el TERMCAT, l'Institut Cartogràfic de Catalunya, l'Enciclopèdia Catalana, l'Editorial Moll i els organismes internacionals que fixen criteris d'abast mundial, com ara l'Organització Internacional per a l'Estandardització (ISO), la Unió Internacional de Química Pura i Aplicada (IUPAC), la Comissió Internacional de Nomenclatura Zoològica (ICZN), etc. Aquesta és una llista tancada que inclou només les editorials més prestigioses en l'edició de textos lingüístics, científics i tècnics, que són una garantia de rigorositat pel que fa a les obres que publiquen.

Això no obstant, és possible que més endavant aquesta llista s'hagi d'ampliar, ja que és cert que hi ha altres entitats que, per llur trajectòria, comencen a ocupar un lloc destacable entre les editorials que publiquen obres lingüístiques i/o científiques de referència general. De moment, però, la llista és tancada.

4.5 L'actualitat de l'edició

Sens dubte, els autors de les obres més recents són els que han pogut disposar de més elements de judici a l'hora de fer les propostes que hi són recollides, la qual cosa ens fa pressuposar que haurien d'ésser més fiables que altres obres publicades uns quants anys abans (tret xv). D'altra banda, una obra reeditada diverses vegades denota la bona acollida del públic en general (tret xvi) i és signe de possibles actualitzacions i ampliacions.

XV) L'ACTUALITAT DE L'EDICIÓ MÉS RECENT

La llengua —com totes les disciplines del saber— evoluciona i canvia. Això fa que part del contingut de les obres més antigues pugui haver quedat obsolet. Per aquest motiu, és essencial consultar obres que «estiguin al dia», és a dir, que la informació que contenen estigui màximament actualitzada.

Tot i que no són les úniques, les obres que disposen d'un contingut més actualitzat són les que han estat publicades recentment (com més temps ha passat des de la publicació, més fàcil és que la informació que recullen estigui desfasada o sigui menys fiable). Hi ha dos tipus diferents d'obres publicades recentment: les que tenen una única edició que ha estat publicada poc temps abans d'ésser consultades i les darreres edicions de les obres reeditades.

Mentre que per a les obres en paper és relativament senzill determinar quan han estat publicades per primer cop i si hi ha hagut reedicions, per a les obres en línia no és tan fàcil determinar-ne l'actualitat. Moltes vegades la informació que es pot consultar en línia en forma de web (generalment, els materials en PDF disposen de data de publicació i/o actualització) no conté la data de quan es va penjar ni s'hi especifica si s'ha actualitzat ni quan s'ha fet. Aquesta mancança d'informació impedeix conèixer tant el temps que fa que la informació està disponible com la vigència del contingut.

Quant a la puntuació, aquest tret atorga 2 punts a les obres la darrera edició de les quals —o la primera, si només n'hi ha hagut una— ha estat publicada (en paper o en línia), com a màxim, deu anys abans del moment en què s'avalua. Així doncs, el *Manual de redacció i estil*, d'Eusebi Coromina rep 2 punts en aquest tret, ja que la darrera edició és del 2008. També reben 2 punts les pàgines web que han estat actualitzades recentment, o bé que han estat penjades per primera vegada fa deu anys o menys (aquesta informació, de vegades, és difícil de saber, perquè és bastant habitual que s'ometi).

La puntuació rebuda en aquest tret extern és reforçada per la que s'atorga en el tret xvi, que té en compte el nombre d'edicions.

XVI) LES REEDICIONS I REIMPRESSIONS

Aquest tret —molt lligat a l'anterior— té en compte si l'obra avaluada s'ha reeditat i, si és així, si la nova edició presenta modificacions en el contingut o no en presenta. Les reedicions que tenen el mateix contingut que l'obra original s'anomenen *reimpressions* (són habituals quan una obra amb un tiratge inicial curt té una

gran demanda); les obres reeditades amb canvis en el contingut poden haver estat simplement corregides o bé poden haver estat actualitzades i ampliades.

A grans trets, es pot considerar que una obra es reedita per dos motius: n'hi ha una gran demanda (aspecte més aviat logístic) o bé els autors en volen modificar el contingut. Normalment, quan una reedició és fruit d'una gran demanda de l'obra, la informació que conté aquesta es manté inalterat. En canvi, quan són els autors els que engeguen el procés de reedició és per llur voluntat d'estar al dia, d'actualitzar-la. Les causes que poden empènyer els autors a actualitzar una obra són, principalment, la continuïtat en el treball i la voluntat de millorar-la (aprofitant les opinions i comentaris dels usuaris, per exemple).

Tenint en compte el que acabem de veure, sembla clar que els canvis del contingut d'una obra en les seves diverses edicions són positius. Per això, quant a la puntuació, una obra amb més d'una edició que conté informació actualitzada o ampliada rep 2 punts; mentre que les obres amb més d'una edició sense canvis en el contingut (les reimpressions), en reben només 1. El *Nou diccionari auxiliar*, de Josep Ruaix, rep 2 punts en aquest tret, ja que és una «reedició reelaborada, actualitzada i ampliada del *Diccionari auxiliar*». En canvi, la *Gramàtica catalana* d'Antoni M. Badia i Margarit rep només 1 punt, perquè només se n'han fet reimpressions.

4.6 La difusió i l'ús real

Encara que pugui semblar injust, si una obra no es difon prou o no se'n pot constatar l'ús pels professionals de la correcció i la traducció, difícilment pot arribar a ésser una obra de referència general (trets XVII i XVIII).

XVII) LA PRESENCIA EN ELS CATÀLEGS DE LES BIBLIOTEQUES MÉS IMPORTANTS

Determinar si una obra és coneguda i s'utilitza és complicat, ja que el resultat final del recompte pot estar condicionat per les fonts usades. Si ens basem només en la resposta que ens donen els professionals de la llengua a la pregunta «Coneixes i/o utilitzes aquesta obra?», obtindrem una resposta subjectiva, que dependrà de la persona concreta a qui haguem fet la pregunta. Tot i que aquesta informació s'ha de tenir en compte i pot servir de punt de partida, hi ha un altre sistema més objectiu, per bé que indirecte, per a esbrinar si es coneix i s'utilitza. Es tracta de la presència de l'obra en els catàlegs de les biblioteques més importants —tant generals com universitàries—, que es pot comprovar ràpidament fent una consulta als catàlegs bibliogràfics següents, per aquest ordre d'importància:

- Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (<http://ccuc.cbuc.cat>);
- Catàleg de la Xarxa de Biblioteques Municipals, de la Diputació de Barcelona (<http://aladi.diba.cat>);
- Argus: catàleg de les biblioteques públiques de Girona, Lleida, Tarragona i les Terres de l'Ebre (<http://elmeuargus.biblioteques.gencat.cat>);
- Catàleg Col·lectiu Valencià (<http://bibliotecasvalencianas.cult.gva.es>);
- Catàleg Bibliogràfic de les Illes Balears (<http://caiblib.uib.es>);
- Catàleg de la Biblioteca de la Universitat de Perpinyà (<http://194.167.136.43/cgi-bin/abnetclop.exe/O7113/ID3d305d90?ACC=101>).

Quant a la puntuació, considerem que per a rebre punts en aquest tret l'obra avaluada ha de figurar, com a mínim, en el catàleg de sis biblioteques (les diferents facultats de cada universitat es consideren com una sola biblioteca). En aquest cas, l'obra rep 2 punts (n'és un exemple *El gran llibre dels noms*, de Josep M. Albaigès). Ara bé, per a rebre la puntuació màxima en aquest tret —4 punts—, algunes de les sis biblioteques o més en què figura l'obra n'han de tenir més d'un exemplar. Aquests exemplars, però, han d'ésser de l'última o de la penúltima edició si hi ha hagut canvis en el contingut. En cas que l'obra només s'hagi reimprès, serveixen tots els exemplars (sense tenir en compte el número de la reimpressió). *Els verbs catalans conjugats*, de Joan B. Xuriguera, rep 4 punts en aquest tret (cal tenir en compte, però, que aquesta obra ha estat superada

pels «Paradigmes de verbs model» de la versió provisional de la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'IEC, malgrat que encara no és normativa).

XVIII) L'ANTIGUITAT DE LA PRIMERA EDICIÓ, QUAN N'HI HA MÉS D'UNA

Tot i que per a resoldre dubtes lingüístics cal treballar sempre amb l'edició més recent d'una obra, aquest tret es fixa en la primera edició i els anys que fa que va ésser publicada. El fet que una obra publicada per primer cop fa molts anys es continuï reeditant o reimprimint és un senyal de bona acceptació i, segurament, també de bona qualitat.

Així doncs, quan la primera edició d'una obra és antiga, però les edicions que la segueixen (sobretot, l'última) són recents, es considera que l'obra ha estat llargament reeditada. Això només passa quan hi ha una gran demanda de l'obra en qüestió, fet que prova la qualitat del contingut. Els exemples més significatius d'obres que han tingut una gran demanda i que s'han anat reeditant són obres la primera edició de les quals es va publicar fa més de quaranta anys: el *Diccionari de sinònims Franquesa* (1a ed., 1998; 2a ed. 3a reimpr., 2004; editada a Pòrtic des de 1971) o el *Diccionari català-valencià-balear* (1a ed. en paper 1954-1962; publicat en línia el 2002).

Quant a la puntuació, cal tenir en compte els anys que han passat des que es va publicar la primera edició: si la primera edició ha estat publicada, com a mínim, deu anys abans del moment en què s'avalua l'obra, aquesta rep 2 punts; en canvi, si només en fa més de cinc, l'obra rep 1 sol punt. En són exemples, respectivament, l'*Ortotipografia*, de Pujol i Solà (publicada per primer cop el 1995 i per darrer cop el 2011), i el *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits*, de Neus Picó i Magdalena Ramon (publicat per primer cop el 2006 i per darrer cop el 2009).

4.7 La competència amb altres obres coetànies

Ves per on, la intuïció de Charles Darwin pel que fa a l'evolució de les espècies es pot aplicar a la tria de les obres de referència general: d'una banda, si és la primera obra que tracta d'una qüestió concreta útil per a la correcció i la traducció, segurament es difondrà i ajudarà a fixar el consens entre els professionals; de l'altra, si hi ha moltes obres que tracten de la mateixa qüestió, primer hi haurà un cert repartiment de mercat, però al final s'acabarà imposant la millor o la més profitosa; és a dir, que es produirà una mena de «selecció natural» com la que defensava Darwin —cf. el § 3— (tret XIX).

XIX) LA COMPETÈNCIA AMB ALTRES OBRES QUE HI HA AL MERCAT

El bloc de la competència amb altres obres coetànies està integrat per un sol tret, que es fixa en si una obra és l'única del mateix nivell intel·lectual en el moment en què s'avalua. Si és així, l'obra rep 2 punts.

Tota obra única continua essent innovadora, ja que ha estat la primera que ha volgut tractar un tema concret, si més no, en els darrers trenta anys. Això implica que l'obra omple o pretén omplir un buit de coneixement; per la qual cosa, els autors, generalment, tenen una certa pretensió d'exhaustivitat. A més, podem suposar que si una obra encara és única és perquè ningú no ha cregut que fos necessari millorar-la; de vegades és per la dificultat de la matèria o de superar el que s'ha dit.

Una obra que constitueix un dels exemples més significatius d'aquest tret és el *Diccionari d'ús dels verbs catalans* (Jordi Ginebra i Anna Montserrat), la primera edició del qual es va publicar el 1999 i, des de llavors, no s'ha elaborat cap altre diccionari de característiques semblants. Aquest diccionari, per tant, rep 2 punts en aquest tret.

4.8 L'accessibilitat de l'obra

Aquest aspecte està lligat íntimament amb el de la difusió i l'ús constatats; ja que, si no hi ha un accés gratuït per Internet o no és fàcil adquirir l'obra, difícilment es podrà difondre i emprar d'una manera generalitzada (trets XX i XXI).

XX) LA FACILITAT DE CONSULTA O ADQUISICIÓ

La facilitat de consulta o adquisició és gairebé tan important com la qualitat del contingut, ja que si una obra és molt bona però és impossible aconseguir-ne una còpia, no serveix per a res. Des de fa uns quants anys, els professionals de la llengua ja no consulten només obres en paper, sinó que disposen també d'obres en línia o en suport digital. A banda del suport, les diferències pel que fa a l'accés són també significatives.

Cal tenir en compte que les necessitats dels correctors i traductors actuals no són les mateixes que fa uns quants anys. La possibilitat d'utilitzar una obra en línia fa que la consulta sigui ràpida, còmoda i que es pugui fer pràcticament des de qualsevol lloc que disposi de connexió a Internet. La major part de les obres en línia satisfan aquestes necessitats, tot i que no sempre de la mateixa manera. Les característiques d'una obra en línia que permeten una consulta «ideal» són: poder consultar l'obra completa i de manera gratuïta i poder-la descarregar i imprimir —fet que assegura que sempre en tindrem una còpia i no ens haurem de preocupar per si la pàgina canvia d'adreça o s'elimina. Ara bé, aquesta situació «ideal» es dona poques vegades. En la major part dels casos, si l'obra es pot consultar gratuïtament, pot ésser que es pugui llegir només de manera parcial, tal com passa amb les obres publicades per Google Books; que no es pugui descarregar, tal com passa amb una gran quantitat de diccionaris en línia, o que no es pugui imprimir totalment, fet que limita l'accés a la informació.

Pel que fa a la qüestió econòmica, si l'obra és de pagament —independentment del suport en què es distribueixi—, pot ésser que la inversió que calgui fer per a adquirir-la sigui més elevada o menys. A més, quant a les obres en paper, comprar-la no depèn només del preu sinó que també depèn de si la podem trobar a les llibreries, fet que no és determinat per l'obra en si, sinó per les polítiques d'estocs de les editorials i les llibreries.

En relació amb la puntuació atribuïda a aquest tret, l'obra ideal pel que fa a l'accessibilitat (és a dir, aquella que es pot consultar en línia gratuïtament, de manera completa i que es pot descarregar i imprimir) rep 4 punts (és un exemple d'aquest tipus d'obra el *Diccionari de sinònims de frases fetes*, de M. Teresa Espinal). En canvi, quan una obra en línia és gratuïta però es pot consultar només parcialment o bé no es pot descarregar o imprimir, en rep només 2, per les limitacions que això significa (rep, doncs, 2 punts la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra publicada per primer cop l'any 1956 —http://books.google.es/books/about/Gram%C3%A0tica_catalana.html?id=83QWAAAAMAAJ&redir_esc=y—). Pel que fa a les obres de pagament, ja siguin en paper o en línia, la puntuació depèn del preu: si aquest és de 30 € o menys, reben 2 punts (*Diccionari de locucions i frases fetes*, de Joana Raspall i Joan Martí); però si és superior a aquesta xifra, en reben només 1 (*Atles universal*, d'Enciclopèdia Catalana).

XXI) LA MULTIPLICITAT DE SUPORTS

Segons el moment o la situació en què es fa una consulta (o les preferències personals de cada lingüista), les característiques «físiques» de l'obra a consultar varien. Per això, aquest tret es fixa en les obres publicades en més d'un suport amb el mateix contingut. És important que el contingut sigui idèntic, perquè, sovint, les modificacions en el contingut fan que una de les versions quedi obsoleta (tal com passa en la versió en paper del DIEC2, que no conté cap de les actualitzacions que sí que figuren en l'edició en línia; i també un problema similar amb el *Diccionari de sinònims de frases fetes*, de M. Teresa Espinal, la primera edició de la qual es pot consultar en paper i la segona, únicament com a document en PDF que es pot descarregar).

Així doncs, les obres que es poden consultar en més d'un suport reben 2 punts per tal de valorar el fet que s'hi pugui accedir de més maneres i aprofitant els avantatges de cadascun dels formats. És un exemple d'obra en diversos suports i sense diferències en el contingut el *Diccionari català-valencià-balear*, d'Alcover i Moll, que es pot consultar en paper i com a diccionari en línia (suport web), i la tercera edició de *Majúscules i minúscules*, de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, en què el llibre en paper i el document en PDF que es pot descarregar des del web de la Generalitat són idèntics (generalment, la mateixa edició d'una obra en PDF i en paper tenen exactament el mateix contingut).

5 Mostra de l'aplicació pràctica d'aquests criteris

- II) EL CARÀCTER GENERAL: **2 punts**. Malgrat que es tracta d'un diccionari especialitzat segons el títol, fullejant l'obra s'hi troben fàcilment termes de química (*àcid 1,3-difosfoglicèric, argent*), de zoologia (*armadillo*), de botànica (*cicuta*), de tecnologia i instrumentació (*ganiveta de Padgett, ganxo*) i de farmacologia (*diflunisal*), a més de noms de persones (*William James, Helenor Wilder*) i institucions (*Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura*).
- III) LA COMPARACIÓ DE SISTEMES LINGÜÍSTICS: **2 punts**. Els lemes estan traduïts a l'alemany, l'anglès, l'espanyol, el francès i l'italià.
- IV) LA BIBLIOGRAFIA CONSULTADA: **0 punts**. No s'hi esmenta cap llista de bibliografia.
- V) L'ACCÉS AL CONTINGUT DE L'OBRA (ÍNDEXS O CERCA AVANÇADA): **2 punts**. Aquest diccionari en línia permet la cerca avançada. D'una banda, es poden fer cerques en l'entrada, la definició, els equivalents i els sinònims i termes relacionats i, de l'altra, es pot escollir el grau de coincidència amb el text escrit (cerca coincident, cerca que contingui...).
- VI) LA IL·LUSTRACIÓ DEL TEXT: **2 punts**. Està bastant il·lustrat, especialment amb dibuixos, esquemes, taules i quadres que engloben moltes termes.
- VII) LA INFORMACIÓ EN LES LLISTES DE MOTS I EXPRESSIONS: **1 punt**. Cada entrada monolèxica (és a dir, formada per un sol mot) consta d'una definició o més i de les equivalències corresponents en les altres llengües; en canvi, els sintagmes tenen definició, però no equivalències en les altres llengües. En l'edició en línia, cada acceptió constitueix un registre independent.
- VIII) LA CLARIEDAT DE LA DISPOSICIÓ: **2 punts**. La disposició de la informació de cada article és clara, com estableixen els cànons de la lexicografia, i sovint conté una mica d'informació enciclopèdica o d'ús.
- IX) LA QUALITAT TIPOGRÀFICA: **2 punts**. La composició tipogràfica és molt bona (des dels aspectes propis d'una obra lexicogràfica, com ara la composició del lema en negreta i en caixa baixa, fins a la representació dels símbols específics).
- X) L'EXTENSIÓ: **4 punts**. L'edició en línia actual conté més de 74.000 entrades.
- XI) LA METACERCA O CERCA MÚLTIPLE I EL NOMBRE DE VOLUMS: **0 punts**. **No escau**, perquè només es pot cercar la informació pròpia.
- XII) EL PRESTIGI DE L'AUTORIA: **0 punts**. Malgrat el prestigi del director de la primera edició —Oriol Casassas—, el dels coordinadors de la segona edició en línia —Màrius Foz i Joaquim Ramis— i el del nombrós equip d'especialistes redactors i col·laboradors (més de seixanta) dins l'àmbit del diccionari, no són especialistes en l'àmbit de la correcció ni de la llengua normativa; a més, no es poden considerar autors purs els directors, curadors o compiladors.
- XIII) L'AUTORIA MÚLTIPLE O COL·LECTIVA: **1 punt**. Es tracta d'una obra col·lectiva en què tant el director com els múltiples coordinadors i redactors, identificats i respectats en llur àmbit, han tingut una participació molt directa en el resultat final de l'obra.
- XIV) EL PRESTIGI DE L'EDITORIAL: **1 punt**. L'Institut d'Estudis Catalans es troba entre les poques editorials de prestigi reconegut per la seva especialització en l'edició d'obres de referència lingüística i terminològica.
- XV) L'ACTUALITAT DE L'EDICIÓ MÉS RECENT: **2 punts**. L'edició més actualitzada és del 2012.
- XVI) LES REEDICIONS I REIMPRESSIONS: **2 punts**. Aquesta obra ha tingut dues edicions en paper i dues en línia; les segones edicions sempre han estat revisades, actualitzades i ampliades.
- XVII) LA PRESENCIA EN ELS CATÀLEGS DE LES BIBLIOTEQUES MÉS IMPORTANTS: **4 punts**. Tot i que aquesta edició en línia no consta encara com a enllaç en els catàlegs de biblioteques, l'edició en paper d'aquesta sí que obra consta, amb més d'un exemplar, en el catàleg de diverses biblioteques universitàries.

- XVIII) L'ANTIGUITAT DE LA PRIMERA EDICIÓ, QUAN N'HI HA MÉS D'UNA: **2 punts**. La primera edició d'aquesta obra data del 1990.
- XIX) LA COMPETÈNCIA AMB ALTRES OBRES QUE HI HA AL MERCAT: **2 punts**. Malgrat els anys que han passat des de la primera edició, encara és una obra única, en aquest nivell, dins el seu àmbit.
- XX) LA FACILITAT DE CONSULTA O ADQUISICIÓ: **4 punts**. La consulta gratuïta en línia fan que aquesta obra sigui totalment accessible.
- XXI) LA MULTIPLICITAT DE SUPORTS: **0 punts**. Tot i que l'obra es pot consultar tant en línia com en paper, el contingut de les diferents versions no és el mateix i, per tant, no podem atorgar-li punts.

Aquesta obra suma un total de 39 punts dels 51 punts possibles —la qual cosa la situa 13 punts per sobre del mínim establert (26 punts)— i un 28,24 % per sobre del percentatge mínim de puntuacions màximes (60 %), i compleix 17 dels 21 trets possibles —6 per sobre del mínim fixat (11 trets). Aquests resultats situen l'obra en la franja blava dels tres recomptes i la defineixen com una obra imprescindible (queda situada globalment també dins la franja blava) i es una de les més rellevants de les quaranta que hem analitzat en la graella de l'annex 1.

5.2 El *Manual de llenguatge administratiu* (franja negra)

El *Manual de llenguatge administratiu* (figura 4), de Carles Duarte, Àlex Alsina i Segimon Sibina, té 412 pàgines en l'última edició i fou publicat per primera vegada l'any 1991; ha estat reeditat diverses vegades (sis edicions fins al 2002) i encara es pot adquirir a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya.

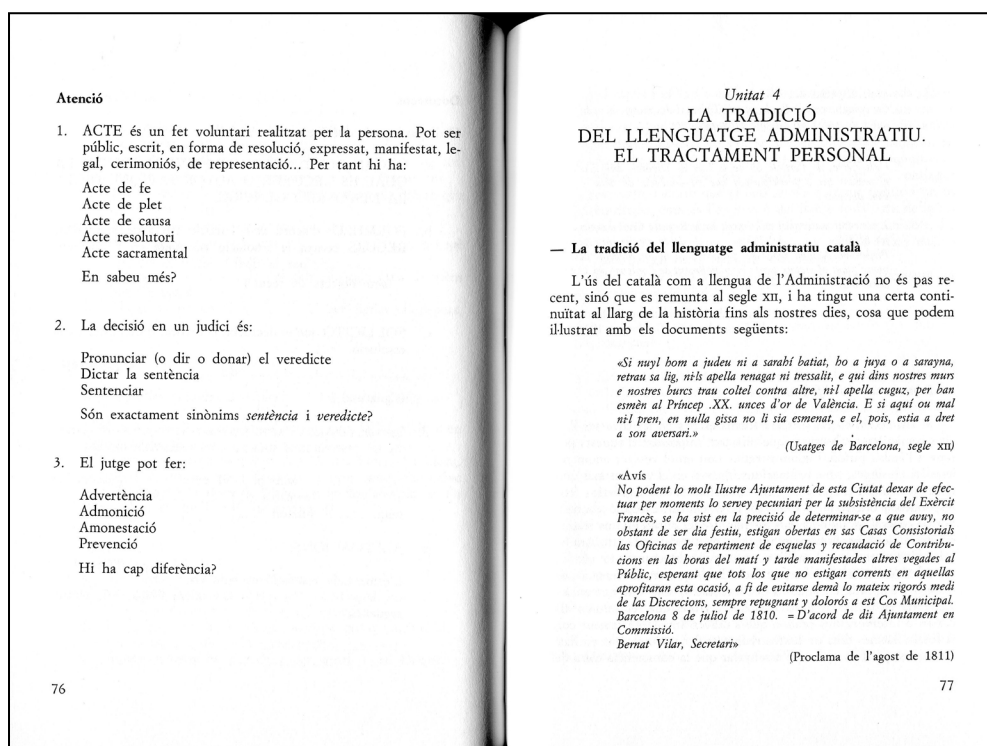

FIGURA 4. Començament de la unitat 4 (p. 77) de la tercera edició del *Manual de llenguatge administratiu* (1993), de Carles Duarte, Àlex Alsina i Segimon Sibina.

- I) LA COMPLETESA I L'EXHAUSTIVITAT: **2 punts**. Llibre de text de llenguatge administratiu que pretén donar, d'una manera sistemàtica, una visió de síntesi i de divulgació d'aquesta disciplina (p. 6).

- II) EL CARÀCTER GENERAL: **0 punts**. Es tracta d'una obra especialitzada.
- III) LA COMPARACIÓ DE SISTEMES LINGÜÍSTICS: **0 punts**. No hi ha cap comparació sistemàtica amb l'espanyol, i encara que les llistes de termes i expressions que conté porten sempre l'equivalència amb aquesta llengua, no es tracta d'una obra lexicogràfica.
- IV) LA BIBLIOGRAFIA CONSULTADA: **0 punts**. No conté cap llista de bibliografia.
- V) L'ACCÉS AL CONTINGUT DE L'OBRA (ÍNDEXS O CERCA AVANÇADA): **1 punt**. Conté una llista de termes i una de fraseologia, amb comentaris o indicacions d'ús (però no d'una manera sistemàtica).
- VI) LA IL·LUSTRACIÓ DEL TEXT: **1 punt**. Només conté il·lustracions de tant en tant (p. 33, 43 i 57...).
- VII) LA INFORMACIÓ MÍNIMA EN LES LLISTES DE MOTS I EXPRESSIONS: **1 punt**. Conté l'equivalència sistemàtica a l'espanyol dels mots i les expressions recollides en forma de llista.
- VIII) LA CLARIEDAT DE LA DISPOSICIÓ: **1 punt**. La disposició és espaiosa, però el format de la pàgina dificulta la lectura comprensiva.
- IX) LA QUALITAT TIPOGRÀFICA: **1 punt**. La tipografia és correcta i no enganya la consulta.
- X) L'EXTENSIÓ: **2 punts**. Aquesta obra ocupa 412 pàgines, per bé que el format no arriba a 17 × 24 cm.
- XI) LA METACERCA O CERCA MÚLTIPLE I EL NOMBRE DE VOLUMS: **0 punts**. Consta d'un únic volum en paper.
- XII) EL PRESTIGI DE L'AUTORIA: **4 punts**. En l'àmbit del llenguatge administratiu i jurídic, el primer autor és el de més prestigi en el període que es va editar l'obra.
- XIII) L'AUTORIA MÚLTIPLE O COL·LECTIVA: **2 punts**. Obra de tres autors especialitzats en aquest tipus de llenguatge.
- XIV) EL PRESTIGI DE L'EDITORIAL: **1 punt**. L'Escola d'Administració Pública de Catalunya fa part de la llista d'editorials més prestigioses en aquest tipus d'obres.
- XV) L'ACTUALITAT DE L'EDICIÓ MÉS RECENT: **0 punts**. L'última edició és del 2002; per tant, fa més de deu anys.
- XVI) LES REEDICIONS I REIMPRESSIONS: **2 punts**. Ha tingut sis edicions i reimpressions, gairebé totes, revisades; la tercera, revisada i ampliada.
- XVII) LA PRESÈNCIA EN ELS CATÀLEGS DE LES BIBLIOTEQUES MÉS IMPORTANTS: **4 punts**. Es troba en totes les biblioteques més importants i sovint amb més d'un exemplar.
- XVIII) L'ANTIGUITAT DE LA PRIMERA EDICIÓ, QUAN N'HI HA MÉS D'UNA: **2 punts**. La primera edició és del 1991; per tant, fa més de deu anys que s'edita.
- XIX) LA COMPETÈNCIA AMB ALTRES OBRES QUE HI HA AL MERCAT: **0 punts**. En aquest moment, hi ha moltes obres que pretenen oferir una informació similar; fins i tot n'hi ha que es poden consultar en línia gratuïtament.
- XX) LA FACILITAT DE CONSULTA O ADQUISICIÓ: **2 punts**. Es pot consultar a gairebé totes les biblioteques més importants i té un preu d'adquisició assequible (10,70 €).
- XXI) LA MULTIPLICITAT DE SUPORTS: **0 punts**, perquè només està disponible en suport de paper.

Aquesta obra suma un total de 26 punts dels 51 punts possibles —la qual cosa la situa a la ratlla exacta del mínim establert (26 punts)— i un 17,14 % per sota del percentatge mínim de puntuacions màximes (60 %), i compleix 14 dels 21 trets possibles —3 per sobre del mínim fixat (11 trets). Aquests resultats situen l'obra en la franja negra de la suma de punts, però la situen en la franja vermella pel que fa al percentatge de puntuacions màximes, per bé que, quant al nombre de trets, se situa en la franja blava. Queda, doncs, definida com una obra important (situada globalment dins la franja negra); actualment, té la competència directa de moltes altres obres del mateix tipus i és superada per altres obres perquè es poden consultar en línia i fins i tot es poden baixar gratuïtament.

5.3 El Diccionari del català col·loquial. Dubtes davant del micròfon (franja carabassa)

El *Diccionari del català col·loquial. Dubtes davant del micròfon* (figura 5), de Jaume Salvanyà, publicat per Enciclopèdia Catalana l'any 2009, és una obra interessant i pràctica que no arriba a la franja negra perquè no està en línia i perquè la competència i l'accessibilitat del portal ÉsAdir (<http://esadir.cat>) és ben difícil de superar.

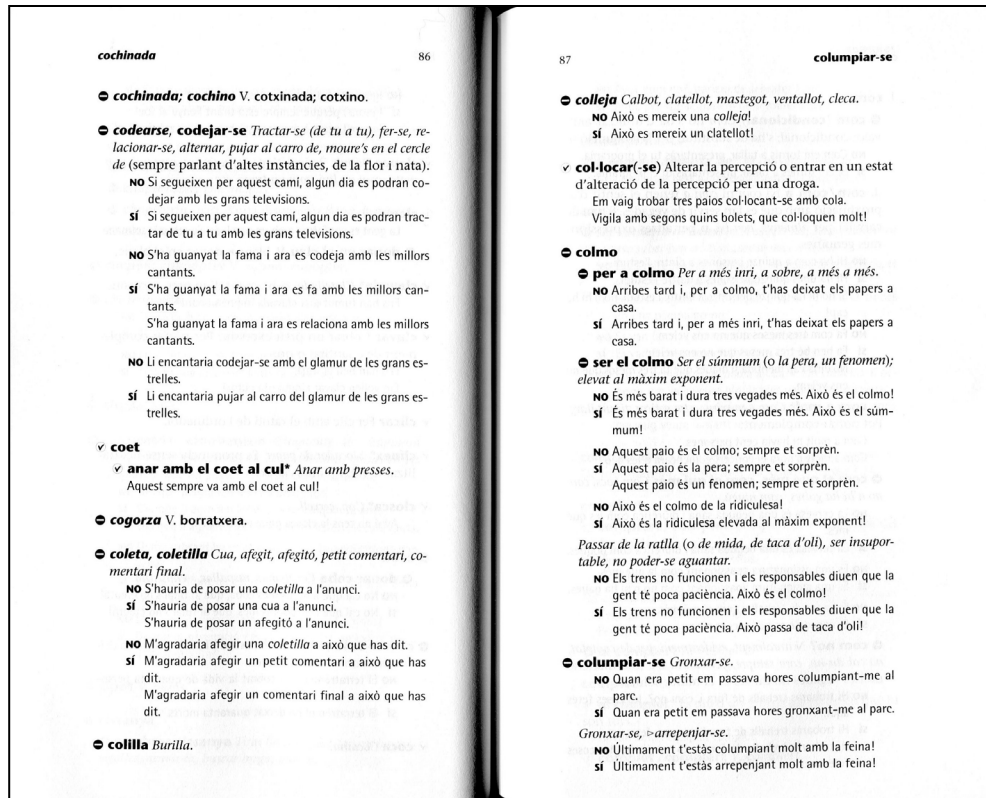

FIGURA 5. Pàgines 86-87 de l'única edició fins ara del *Diccionari del català col·loquial* (2009), de Josep Salvanyà.

- I) LA COMPLETESA I L'EXHAUSTIVITAT: **2 punts**. Aquesta obra no es pot considerar exhaustiva per l'extensió que té, encara que la voluntat de l'autor sigui resoldre «errors, alguns sistemàtics, altres puntuals, que es van detectant en el llenguatge radiofònic» de Flaix FM i Ràdio Flaixbac (p. 7).
- II) EL CARÀCTER GENERAL: **2 punts**. No conté cap restricció quant al lèxic comentat.
- III) LA COMPARACIÓ DE SISTEMES LINGÜÍSTICS: **0 punts**. No hi ha cap referència a altres llengües, llevat de possibles interferències de l'espanyol.
- IV) LA BIBLIOGRAFIA CONSULTADA: **1 punt**. A les p. 13-14 hi ha una llista de bibliografia.
- V) L'ACCÉS AL CONTINGUT DE L'OBRA (ÍNDEXS O CERCA AVANÇADA): **1 punt**. La llista d'entrades està ordenada alfabèticament, però no conté cap index final.
- VI) LA IL·LUSTRACIÓ DEL TEXT: **0 punts**. No conté cap il·lustració.
- VII) LA INFORMACIÓ MÍNIMA EN LES LLISTES DE MOTS I EXPRESSIONS: **1 punt**. Les entrades contenen comentaris o glosses sobre l'ús que es vol comentar.
- VIII) LA CLAREDAT DE LA DISPOSICIÓ: **2 punts**. La disposició és molt clara, clarament esquemàtica.
- IX) LA QUALITAT TIPOGRÀFICA: **1 punt**. La tipografia és correcta i no engavanya la consulta.

- X) L'EXTENSIÓ: **0 punts**. Aquesta obra ocupa 398 pàgines, amb 1.700 entrades i 700 subentrades (p. 7).
- XI) LA METACERCA O CERCA MÚLTIPLE I EL NOMBRE DE VOLUMS: **0 punts**. Consta d'un únic volum.
- XII) EL PRESTIGI DE L'AUTORIA: **0 punts**. En l'àmbit de la correcció de textos, aquest autor no és conegut.
- XIII) L'AUTORIA MÚLTIPLE O COL·LECTIVA: **0 punts**. Obra d'autor únic.
- XIV) EL PRESTIGI DE L'EDITORIAL: **1 punt**. Enciclopèdia Catalana és una de les editorials de prestigi en aquest tipus d'obres.
- XV) L'ACTUALITAT DE L'EDICIÓ MÉS RECENT: **2 punts**. La primera edició és del 2009.
- XVI) LES REEDICIONS I REIMPRESSIONS: **0 punts**. Només té una edició.
- XVII) LA PRESÈNCIA EN ELS CATÀLEGS DE LES BIBLIOTEQUES MÉS IMPORTANTS: **4 punts**. Es troba a la major part de les biblioteques de prestigi, sovint amb més d'un exemplar.
- XVIII) L'ANTIGUITAT DE LA PRIMERA EDICIÓ, QUAN N'HI HA MÉS D'UNA: **0 punts**. Només ha tingut una edició.
- XIX) LA COMPETÈNCIA AMB ALTRES OBRES QUE HI HA AL MERCAT: **0 punts**. No és una obra única en la seva especificitat.
- XX) LA FACILITAT DE CONSULTA O ADQUISICIÓ: **2 punts**. Es pot consultar fàcilment a les biblioteques més importants i el preu d'adquisició és assequible (15,20 €).
- XXI) LA MULTIPLICITAT DE SUPORTS: **0 punts**, perquè és un recurs únicament en paper.

Aquesta obra suma un total de 19 punts dels 51 punts possibles —la qual cosa la situa per sota del mínim establert (26 punts)— i un 18,33 % per sota del percentatge mínim de puntuacions màximes (60 %), i compleix 12 dels 21 trets possibles —a la ratlla del mínim fixat (11 trets). Aquests resultats situen l'obra en la franja vermella pel que fa a la suma de punts i al percentatge de puntuacions màximes, mentre que se situa en la franja negra pel que fa al nombre de trets, i la defineixen com una obra important (queda situada globalment dins la franja carabassa), però que té la competència directa d'altres obres del mateix tipus i és superada per recursos en línia similars, especialment per l'ÉsAdir (<http://esadir.cat>), que és molt més extensa i exhaustiva.

5.4 El manual *Com es fa un llibre. Diccionari de les arts gràfiques* (franja vermella)

El manual de tipografia i edició titulat *Com es fa un llibre. Diccionari de les arts gràfiques* (figura 6), de Miquel Joseph, fou publicat per primera vegada per l'Editorial Pòrtic l'any 1979. L'any 1991 en féu una reimpressió amb una coberta diferent.

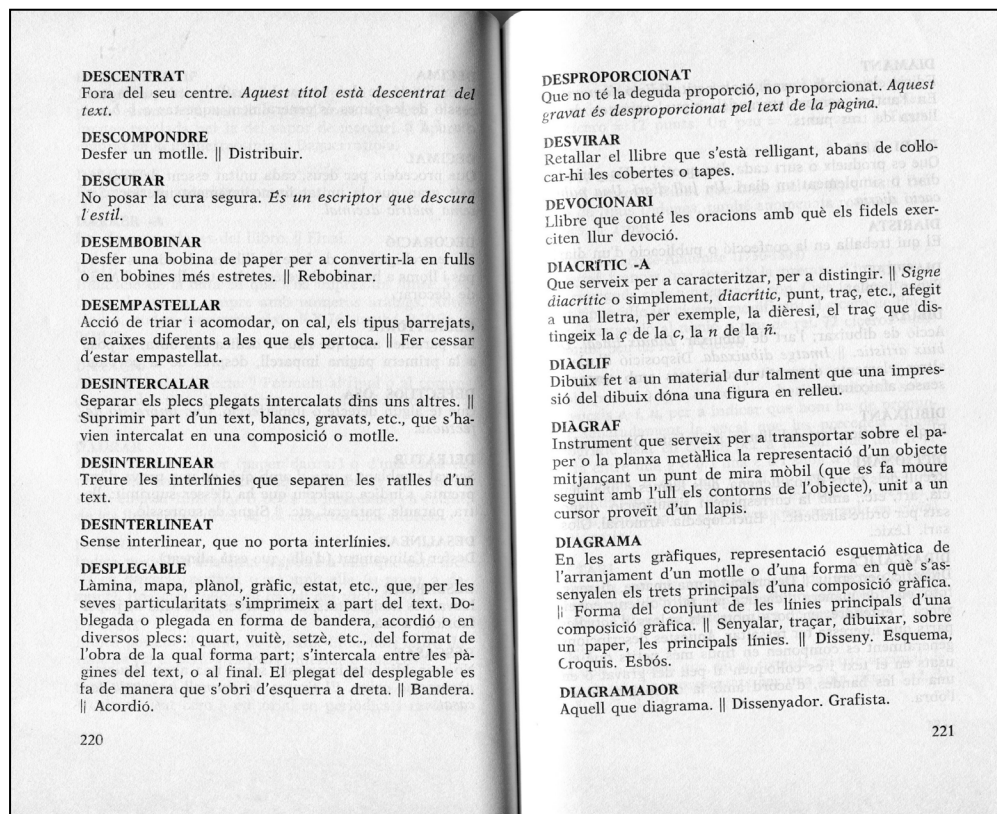

FIGURA 6. Pàgines 220-221 de la primera edició del manual *Com es fa un llibre. Diccionari de les arts gràfiques* (1979), de Miquel Josep.

- I) LA COMPLETESA I L'EXHAUSTIVITAT: **0 punts**. L'autor afirma que només es tracta d'«una mena de Manual d'introducció a les arts gràfiques» (p. xvii) i combina l'obra doctrinal amb un «Diccionari de mots d'ús corrent en les arts gràfiques» de 1.200 termes, aproximadament (p. 171-326).
- II) EL CARÀCTER GENERAL: **0 punts**. Es tracta d'una obra especialitzada exclusivament en edició i tipografia.
- III) LA COMPARACIÓ DE SISTEMES LINGÜÍSTICS: **0 punts**. No tracta d'altres llengües ni els lemes tenen equivalències.
- IV) LA BIBLIOGRAFIA CONSULTADA: **0 punts**. No hi ha cap llista de bibliografia.
- V) L'ACCÉS AL CONTINGUT DE L'OBRA (ÍNDEXS O CERCA AVANÇADA): **1 punt**. A la part doctrinal no hi ha cap mena d'índex; a la part lexicogràfica, la llista està ordenada alfabèticament.
- VI) LA IL·LUSTRACIÓ DEL TEXT: **1 punt**. Està il·lustrada parcialment.
- VII) LA INFORMACIÓ MÍNIMA EN LES LLISTES DE MOTS I EXPRESSIONS: **1 punt**. Els lemes contenen definició.
- VIII) LA CLARETAT DE LA DISPOSICIÓ: **1 punt**. La disposició de la pàgina és normal i es pot llegir sense gaires dificultats.
- IX) LA QUALITAT TIPOGRÀFICA: **1 punt**. La qualitat tipogràfica en la part doctrinal és correcta, però en la part lexicogràfica és insuficient com a diccionari (entrades en caixa alta i sense la categoria gramatical).
- X) L'EXTENSIÓ: **0 punts**. L'obra consta de 345 pàgines en total (326 + xix); el diccionari consta de 1.200 entrades, aproximadament.
- XI) LA METACERCA O CERCA MÚLTIPLE I EL NOMBRE DE VOLUMS: **0 punts**. Es tracta d'un únic volum que no està en línia i no té índexs que permetin accedir al contingut dels apartats de la part doctrinal i dels articles del diccionari.

- XII) EL PRESTIGI DE L'AUTORIA: **2 punts**. L'autor és conegut en el món de la correcció exclusivament per aquesta obra.
- XIII) L'AUTORIA MÚLTIPLE O COL·LECTIVA: **0 punts**. L'autoria és única.
- XIV) EL PRESTIGI DE L'EDITORIAL: **0 punts**. L'Editorial Pòrtic no pertany al conjunt d'editorials de prestigi en l'edició d'obres de normativa lingüística o de terminologia.
- XV) L'ACTUALITAT DE L'EDICIÓ MÉS RECENT: **0 punts**. L'edició més recent és del 1991 (és una reimpressió).
- XVI) LES REEDICIONS I REIMPRESSIONS: **0 punts**. Només ha tingut una reimpressió, sense cap revisió ni actualització.
- XVII) LA PRESÈNCIA EN ELS CATÀLEGS DE LES BIBLIOTEQUES MÉS IMPORTANTS: **4 punts**. Hi ha biblioteques universitàries que en tenen més d'un exemplar.
- XVIII) L'ANTIGUITAT DE LA PRIMERA EDICIÓ, QUAN N'HI HA MÉS D'UNA: **2 punts**. La primera edició és del 1971.
- XIX) LA COMPETÈNCIA AMB ALTRES OBRES QUE HI HA AL MERCAT: **2 punts**. Encara que actualment hi ha obres que en parlen parcialment, és l'únic manual específicament de tipografia en català.
- XX) LA FACILITAT DE CONSULTA O ADQUISICIÓ: **2 punts**. Encara que ara està descatalogada, es pot adquirir per Internet (12 €, Uniliver.com), i es pot consultar fàcilment en les biblioteques més importants.
- XXI) LA MULTIPLICITAT DE SUPORTS: **0 punts**. Aquesta obra només es pot consultar en paper.

Aquesta obra suma un total de 17 punts dels 51 punts possibles —la qual cosa la situa 9 punts per sota del mínim establert (26 punts)— i un 30% per sota del percentatge mínim de puntuacions màximes (60%), i compleix 10 dels 21 trets possibles —1 per sota del mínim fixat (11 trets). Aquests resultats situen l'obra fora de la classificació pel que fa a la suma de punts, però dins la franja carabassa pel que fa al nombre de trets i dins la franja vermella pel que fa al nombre de puntuacions màximes. D'aquesta manera, queda definida com una obra de referència de poca rellevància (situada globalment dins la franja vermella), que està descatalogada malgrat que es tracta d'una obra única en el seu àmbit.

5.5 El *Diccionari de filatèlia* (fora de classificació)

El *Diccionari de filatèlia* (figura 7), de Joan Abadal, fou publicat per primera i única vegada l'any 1987 per Ediciones Fausí, de Barcelona. Presentat més com un diccionari de barbarismes (p. 7) que com un diccionari seriós, el text de la presentació, poc formal, i el desconeixement de les tècniques lexicogràfiques i d'alguns aspectes bàsics de tipografia, en fan una obra que difícilment podrà ésser considerada mai de referència, malgrat que sigui única en el seu àmbit.

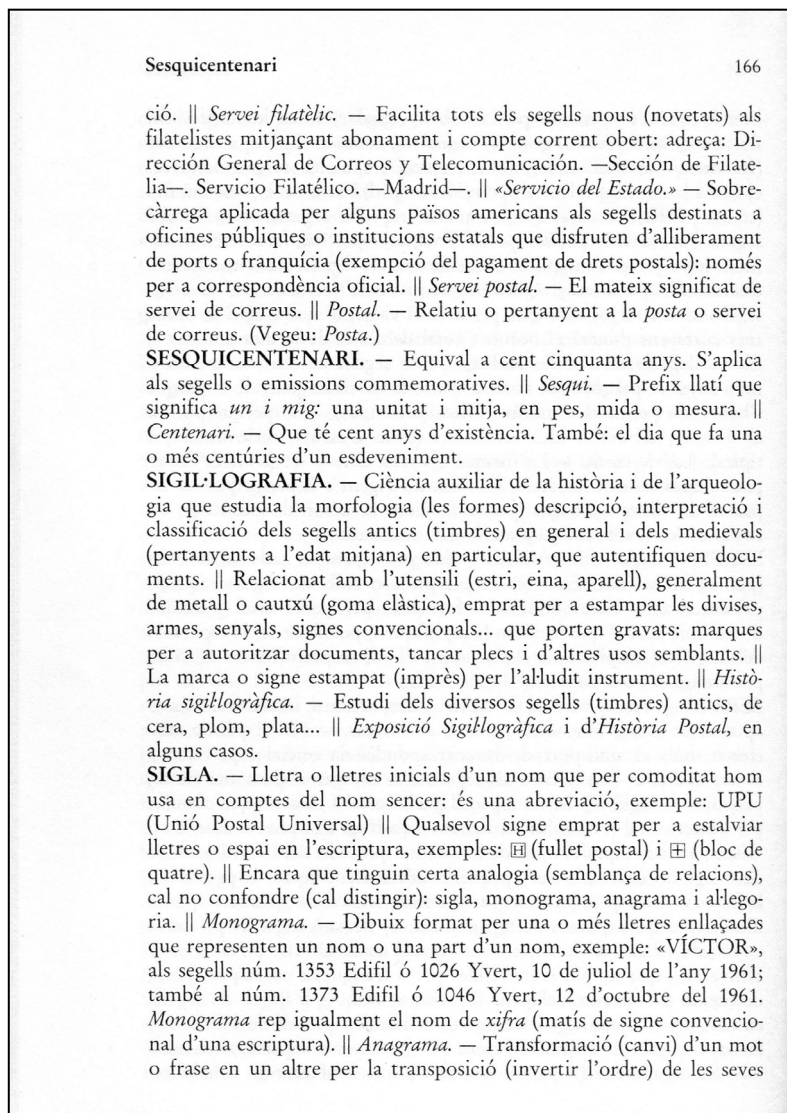

FIGURA 7. Pàgina 166 del *Diccionari de filatèlia* (1987), de Joan Abadal.

- I) LA COMPLETESA I L'EXHAUSTIVITAT: **2 punts**. L'autor diu que l'obra «no és ni vol ser un vocabulari exhaustiu» (p. 11), però sí que és exhaustiva en la manera com tracta els termes que recull.
- II) EL CARÀCTER GENERAL: **0 punts**. Es tracta d'un diccionari clarament especialitzat: «recull els mots de la Filatèlia (ciència i art)» (p. 13).
- III) LA COMPARACIÓ DE SISTEMES LINGÜÍSTICS: **0 punts**. La nomenclatura és únicament en català i no dóna equivalències en altres llengües.
- IV) LA BIBLIOGRAFIA CONSULTADA: **0 punts**. No hi figura cap llista de bibliografia.
- V) L'ACCÉS AL CONTINGUT DE L'OBRA (ÍNDEXS O CERCA AVANÇADA): **1 punt**. La llista de termes està ordenada alfabèticament.
- VI) LA IL·LUSTRACIÓ DEL TEXT: **0 punts**. No conté il·lustracions.

- VII) LA INFORMACIÓ MÍNIMA EN LES LLISTES DE MOTS I EXPRESSIONS: **1 punt**. Cada lema té la definició corresponent i, de vegades, alguna explicació complementària.
- VIII) LA CLARETAT DE LA DISPOSICIÓ: **0 punts**. A imitació dels diccionaris generals, disposa l'article en un únic paràgraf (que, en algun cas, ocupa més d'una pàgina), sense numerar les diferents acepcions. També hi barreja termes relacionats, que defineix dins el mateix paràgraf.
- IX) LA QUALITAT TIPOGRÀFICA: **0 punts**. La tipografia no s'adiu amb la d'una obra lexicogràfica ben editada.
- X) L'EXTENSIÓ: **0 punts**. Segons la coberta de l'obra, conté 1.000 termes, aproximadament (220 p. en total).
- XI) LA METACERCA O CERCA MÚLTIPLE I EL NOMBRE DE VOLUMS: **0 punts**. És un únic volum, sense cap mena de suport digital.
- XII) EL PRESTIGI DE L'AUTORIA: **0 punts**. L'autor és desconegut entre els correctors i no se li coneixen altres obres que puguin ésser útils per a la correcció o la traducció de textos de filatèlia.
- XIII) L'AUTORIA MÚLTIPLE O COL·LECTIVA: **0 punts**. L'autoria és única.
- XIV) EL PRESTIGI DE L'EDITORIAL: **0 punts**. Ediciones Fausí no es troba entre les editorials de prestigi en l'edició d'obres de normativa lingüística o de terminologia.
- XV) L'ACTUALITAT DE L'EDICIÓ MÉS RECENT: **0 punts**. L'única edició que existeix data del 1987.
- XVI) LES REEDICIONS I REIMPRESSIONS: **0 punts**. Té una única edició.
- XVII) LA PRESENCIA EN ELS CATÀLEGS DE LES BIBLIOTEQUES MÉS IMPORTANTS: **0 punts**. Es troba en molt poques biblioteques importants.
- XVIII) L'ANTIGUITAT DE LA PRIMERA EDICIÓ, QUAN N'HI HA MÉS D'UNA: **0 punts**. Com que no hi ha hagut una segona edició, aquest criteri no puntua.
- XIX) LA COMPETÈNCIA AMB ALTRES OBRES QUE HI HA AL MERCAT: **2 punts**. Era l'única obra del seu àmbit que hi havia al mercat (actualment està descatalogada).
- XX) LA FACILITAT DE CONSULTA O ADQUISICIÓ: **0 punts**. No es pot consultar a la major part de les biblioteques més importants ni adquirir fàcilment, per bé que el preu per Internet és assequible (19,5 €). Els correctors no la fan servir perquè no la coneixen ni hi poden accedir amb facilitat.
- XXI) LA MULTIPLICITAT DE SUPORTS: **0 punts**. És una obra publicada únicament en paper.

Aquesta obra, que està descatalogada, suma un total de 6 punts dels 51 possibles —la qual cosa la situa 20 punts per sota del mínim establert (26 punts)— i un 35 % per sota del percentatge mínim de puntuacions màximes (60 %), i compleix 4 dels 11 trets possibles —7 per sota del mínim fixat (11 trets). Aquests resultats situen l'obra fora del sistema de franges (recordem que el llinard de la franja vermella per a les obres de referència es troba en 18 punts i un 30 % de trets per sota del mínim establert i 9 trets en total —cf. el § 4.a—) en tots els aspectes estudiats i la defineixen com una obra menor, malgrat ésser encara una obra única en el seu àmbit.

6 Les noves tecnologies al rescat

Hem de reconèixer que, quan tenim al davant una novetat editorial, la tasca de recordar, fil per randa, els vint-i-un trets o característiques que comparteixen les obres de referència general i les puntuacions possibles en cada tret i com es combinen, pot ésser prolixa, avorrida i de resultat incert. Nosaltres en tindriem prou que cadascú tregui una idea prou clara de què significa que una obra sigui *de referència general* i sàpiga identificar què és el més rellevant d'una obra d'aquestes característiques, perquè la puguem arribar a reconèixer gairebé a cop d'ull.

Tanmateix, per a les persones més amants de l'exactitud de les dades i dels percentatges concrets, hem pensat de fer, amb la col·laboració de David Arcos i Gutiérrez, enginyer de telecomunicacions i matemàtic, una aplicació per a telèfon mòbil i per a tauleta digital que tingui en compte cada tret amb la puntuació exacta que mereix cada obra, i que, mitjançant els algorismes que siguin pertinents, la situï dins la franja de color que li correspongui i fins i tot que ens faci un comentari en relació amb la necessitat de disposar, més o menys, l'obra.

Els usuaris d'aquesta aplicació només hauran d'introduir unes dades mínimes imprescindibles perquè el programari pugui operar i treure les conclusions necessàries sense que hàgim de fer cap esforç de càlcul mental.

De moment, és només una pretensió i una il·lusió tecnològica amb vista a l'any 2015; però podria ésser perfectament la cirereta que coronés, d'una manera pràctica, aquestes elucubracions entorn de les qualitats que han de tenir les obres de referència general.

7 Conclusions

En aquest article hem definit les obres de referència general com les obres de referència per als professionals de la traducció i la correcció que tenen un aprofitament pluridisciplinari de prou abast que les fa imprescindibles en tot obrador de traducció o correcció, i hem intentat demostrar que aquestes obres es poden reconèixer mitjançant una matriu de trets de valor gradual i unes condicions o restriccions de valoració per a evitar que els trets més externs puguin dur a un resultat inversemblant.

A més, cal tenir en compte els detalls següents:

- Les obres del corpus normatiu són obres de referència general per definició. Per això no són considerades en aquest estudi.
- Una obra de referència ho és d'una manera *general* quan el contingut és profitós per a correcció d'obres que van més enllà de la disciplina concreta a què pugui estar adreçada.
- D'una manera general, coetàniament, acostuma a haver-hi només una obra de referència (podríem dir que hi ha com una mena de «selecció natural»).
- Gairebé totes les obres de Pompeu Fabra des del 1918 han estat obres de referència fins a l'aparició del DIEC (1995) i altres obres de consulta de referència que n'han provocat una obsolescència progressiva.
- Les dades que poden esdevenir obsoletes s'han de revisar cada sis mesos, aproximadament, perquè aquest barem sigui fiable al llarg del temps (trets del xv al xxi). Cada nova edició d'una obra exigeix tornar a sotmetre-la als criteris o trets per a comprovar que no hi hagi hagut modificacions que en puguin afectar la valoració.

Finalment, la nostra pretensió ha estat també conscienciar les usuàries i els usuaris dels aspectes en què s'haurien de fixar a l'hora de valorar inicialment una obra; per bé que és indiscutible que la lectura atenta i aprofundida de tota l'obra ens en donarà la valoració més precisa i exacta.

8 Obres esmentades

8.1 Obres normatives

Tal com hem afirmat al començament de l'article, les obres normatives són de referència general per antonomàsia. Exclusivament, són considerades normatives les obres i els acords redactats, aprovats i publicats amb aquesta finalitat per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans o pel Ple de l'IEC (incloent-hi la *Gramàtica catalana* redactada per Pompeu Fabra i publicada per l'IEC, mentre no es publiqui la nova gramàtica normativa). La prevalença de cada obra normativa depèn de la data d'aquesta: la més recent preval per damunt les publicades anteriorment en els aspectes concrets de què tracta (és a dir, que el que afirma un document normatiu és vàlid mentre no sigui contradit per un document posterior).

Cal tenir en compte que els *Documents de la Secció Filològica* contenen també textos que no tenen aquest caràcter i que les edicions en línia actualitzades prevalen per damunt de les edicions en paper corresponents.

FABRA, Pompeu. *Gramàtica catalana*. Facsímil de: 7a ed., 5a reimpr. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2009.

També disponible en línia a: <<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000044%5C00000005.pdf>> (Consulta: 29 novembre 2011). [1a ed., 1918; 7a ed., 1933]

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari ortogràfic*. 4a ed. Barcelona: IEC, 1937. [1a ed., 1917]

— *Diccionari de la llengua catalana*. 2a ed. Barcelona: Edicions 62: Enciclopèdia Catalana, 2007. [1a ed., 1995]

— *Diccionari de la llengua catalana* [en línia]. 2a ed. Barcelona: IEC, 2007. <<http://dlc.iec.cat>> [Consulta: 19 abril 2007]. Les esmenes introduïdes en la 2a reimpr. (novembre 2007) són disponibles en línia a: <<http://dlc.iec.cat/esmenes.html>> [Consulta: 6 abril 2009].

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents de la Secció Filològica, I*. Barcelona: IEC, 1990.

També disponible en línia a: <http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies_en_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=373> [Consulta: 1 octubre 2008].

— *Documents de la Secció Filològica, II*. 3a ed. Barcelona: IEC, 1996. També disponible en línia a: <http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies_en_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=376> [Consulta: 1 octubre 2008]. [1a ed. en paper, 1992]

— *Documents de la Secció Filològica, III*. Barcelona: IEC, 1996. També disponible en línia a: <http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies_en_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=377> [Consulta: 1 octubre 2008].

— *Documents normatius 1962-1996 (amb les novetats del diccionari)*. Barcelona: IEC, 1997. També disponible parcialment en línia a: <http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies_en_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=380> [Consulta: 1 octubre 2008].

— *Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional*. Barcelona: IEC, 1999. També disponible en línia a: <<http://www2.iec.cat/institucio/seccions/Filologica/pdf/AplicacionormesAFI.pdf>> [Consulta: 30 maig 2006].

— *Documents de la Secció Filològica, IV*. Barcelona: IEC, 2003. També disponible en línia a: <http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies_en_linia&subModuleName=null&idCatalogacio=378> [Consulta: 1 octubre 2008].

— *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, I: Fonètica*, 3a ed., 4a reimpr. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2005. També disponible en línia a: <<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000039/00000072.pdf>> [Consulta: 28 agost 2014]. [1a ed. en paper, 1990]

— *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, II: Morfologia*, 4a ed., 4a reimpr. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2005. També disponible en línia a: <<http://www.iecat.net/institucio/seccions/Filologica/pdf/Proposta%20estndard%202.pdf>> [Consulta: 30 maig 2006]. [1a ed. en paper, 1992]

— *Novetats del diccionari: (Diccionari de la llengua catalana, segona edició)*. Barcelona: IEC, 2008.

Al País Valencià, són també normatives les obres següents:

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA. *Diccionari normatiu valencià* [en línia]. València: AVL, 2014. <<http://www.avl.gva.es/dnv>> [Consulta: 1 abril 2014].

— *Diccionari ortogràfic i de pronunciació del valencià*. 1a reimpr. València: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2010. També disponible en línia a: <http://www.avl.gva.es/1frame_documentsNorm.htm> [Consulta: 6 febrer 2014] i <<http://www.avl.gva.es/diccionari.htm>> [Consulta: 6 febrer 2014]. [1a ed., 2006]

-
- *Gramàtica normativa valenciana*. 2a reimpr. València: AVL, 2008. També disponible en línia a: <<http://www.avl.gva.es/va/documents-normatius/destacadoImagen/0/document/GNV.pdf>> [Consulta: 28 agost 2012]. [1a ed., 2006]
- *La normativa ortogràfica del valencià*. València: AVL, 2008. També disponible en línia a: <<http://www.avl.gva.es/va/documents-normatius/minidestacado/0/document/Ortograf.pdf>> [Consulta: 6 febrer 2014]. [Extret del *Diccionari ortogràfic i de pronunciació del valencià*]
- *L'estàndard oral valencià*. València: AVL, 2008. També disponible en línia a: <<http://www.avl.gva.es/va/documents-normatius/minidestacado/00/document/Oral.pdf>> [Consulta: 6 febrer 2014]. [Extret del *Diccionari ortogràfic i de pronunciació del valencià*]
- *L'estàndard oral valencià*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, [2006]. També disponible en línia a: <<http://www.avl.gva.es/PDF/Diccionari/Oral.pdf>> [Consulta: 31 març 2008].
- *Els gentilicis valencians* [en línia]. València: AVL, [2006]. <<http://www.avl.gva.es/PDF/Diccionari/Gentilici.pdf>> [Consulta: 31 març 2008].

8.2 Obres no normatives

Les referències bibliogràfiques de totes les obres no normatives, en sentit estrictament esmentades al llarg d'aquest article són les que figuren a continuació.

- ABADAL, Joan. *Diccionari de filatèlia*. Barcelona: Fausí, 1987.
- ALBAIGÈS, Josep M. *El gran llibre dels noms: El significat de tots els noms de nois i noia, la data onomàstica, el seu origen*. Barcelona: Edicions 62, 2004.
- ALCOVER, Antoni M.; MOLL, Francesc de B. *Diccionari català-valencià-balear*. 2a ed. Palma de Mallorca: Moll, 1978. 10 v. També disponible en línia a: <<http://dcbv.iecat.net>> [Consulta: 31 març 2014]. [1a ed. completa en paper, 1954-1962; entre 1930 i 1935 van aparèixer els dos primers volums en ortografia prefabricada]
- ALEGRET, Salvador (dir.). *CiT: Terminologia de ciències i tecnologia* [en línia]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2013. <<http://cit.iec.cat>> [Consulta: 30 abril 2014].
- Atles universal*. 2a ed. Barcelona: Institut Cartogràfic de Catalunya: Enciclopèdia Catalana, 2009. [1a ed., 1999]
- BADIA, Jordi; BRUGAROLAS, Núria; FARGAS, Xavier; TORNÉ, Rafel. *El llibre de la llengua catalana: Per a escriure correctament el català*. 2a reimpr. de la 3a ed. Barcelona: Castellnou, 2008. [3a ed., actual. 2004; 1a ed., 1997]
- BADIA I MARGARIT, Antoni M. *Gramàtica catalana*. 3a reimpr. Madrid: Gredos, 1985. 2 v. [1a ed., 1962]
- Citació bibliogràfica*. 2a ed. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Secretaria de Política Lingüística, 2012. També disponible en línia a: <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/BTPL/arxiu/1_CitacioBibliografica.pdf> [Consulta: 31 març 2014]. [1a ed., 2010]
- COROMINA, Eusebi; EL 9 NOU, EL 9 TV. *Manual de redacció i estil*. Vic: Premsa d'Osona, 2008.
- COROMINES, Joan. *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial: La Caixa, 1980-2001. 10 v.
- *Onomasticon Cataloniae*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, 1989-1998. 8 v.
- CORPORACIÓ CATALANA DE MITJANS AUDIOVISUALS. *Llibre d'estil de la CCMA* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. CCMA, 2010. <<http://www.ccma.cat/llibredestil>> [Consulta: 31 març 2014].
- Diccionari castellà-català*. 4a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2005. [1a ed., 1985] [Es pot consultar en línia mitjançant l'Optimot]
- Diccionari enciclopèdic de medicina*. 2a ed., 1a reimpr. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2002. [1a ed., 1990] També disponible en línia a: <<http://www.medic.cat>> [Consulta: 19 juny 2012].

- Diccionari enciclopèdic de medicina* [en línia]. 2a ed., rev. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2012. <<http://cit.iec.cat/DEM>> [Consulta: 31 març 2014]. [1a ed. en paper editada per Enciclopèdia Catalana, 1990]
- Diccionari.cat* [en línia]. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2008. <<http://www.diccionari.cat>> [Consulta: 31 març 2010]. [Anteriorment, edició electrònica actualitzada del *Gran diccionari de la llengua catalana*, 2008]
- DUARTE, Carles; ALSINA, Àlex; SIBINA, Segimon. *Manual de llenguatge administratiu*. 6a ed., rev. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública de Catalunya, 2002. [1a ed., 1991]
- Enciclopèdia.cat* [en línia]. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2008. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: 31 març 2014]. [Denominació inicial: *L'Enciclopèdia*]
- ESPINAL, M. Teresa. *Diccionari de sinònims de frases fetes*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions: Publicacions de l'Abadia de Montserrat; València: Publicacions de la Universitat de València, 2004. [Amb un CD-ROM]
- *Diccionari de sinònims de frases fetes* [recurs electrònic]. 2a ed., rev. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions: Publicacions de l'Abadia de Montserrat; València: Publicacions de la Universitat de València, 2006. <http://ddd.uab.cat/pub/lilibres/2006/89642/Diccionari_sinonims_Espinal_a2006.pdf> [Consulta: 31 març 2014].
- FABRA, Pompeu. *Gramàtica catalana*. 19a ed. Barcelona: Teide, 2007. [1a ed., 1956; v. t. les *Obres completes*. Es pot consultar parcialment en el Google Llibres]
- FABRA, Pompeu. *Obres completes*. Direcció de Jordi Mir i Joan Solà. Vol. 7: *Converses filològiques*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2010. També disponible en línia a: <<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000155%5C00000055.pdf>> [Consulta: 31 març 2014].
- FOLCH, Ramon (dir. gen.). *Història natural dels Països Catalans*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1984-1992. 16 v. + 3 supl. (2010, 2012 i 2013). [Amb quinze reimpressions parcials des del 1986 fins al 2010 i amb un DVD amb l'índex de totes les espècies biològiques citades en tots els volums]
- FONTSERÈ, Eduard. *Assaig d'un vocabulari meteorològic català*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1948.
- *Assaig d'un vocabulari meteorològic català* [en línia]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1948. <http://www.meteovilatorca.cat/menu/aula_vocabulari.php> [Consulta: 15 juliol 2014].
- FRANQUESA, Manuel. *Diccionari de sinònims Franquesa*. 2a ed., 5a reimpr. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2007. [2a ed., 1998; editat anteriorment per l'Editorial Pòrtic]
- FULLANA, Miquel. *Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció*. 7a ed. Palma de Mallorca: Moll, 2005. [1a ed., 1974]
- GINEBRA, Jordi; MONTSERRAT, Anna. *Diccionari d'ús dels verbs catalans: Règim verbal i canvi i caiguda de preposicions*. 2a ed. Barcelona: Educaula, 2009. [1a ed., Edicions 62, 1999]
- Google Llibres* [en línia]. [S. d.] <<http://books.google.es>> [Consulta: 15 juliol 2014].
- Gran Larousse català*. 1a reimpr. Barcelona: Edicions 62, 2003. 10 v. i 3 supl. (vol. 11, 1997; vol. 12, 2003; vol. 13, 2004). [1a ed., 1990-1997] [Es complementa amb l'Índex temàtic, que és una obra a part]
- Gran Larousse català: Índex temàtic*. Barcelona: Edicions 62, 1996. 2 v.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari descriptiu de la llengua catalana* [en línia]. Barcelona: IEC, 2002-. <<http://dcc.iec.cat/ddlc/index.asp>> [Consulta: 31 març 2014]. [En curs de redacció]
- *Gramàtica de la llengua catalana: (Versió provisional)* [en línia]. Vol. I. Barcelona: IEC, 2002. <<http://www2.iec.cat/institucio/seccions/Filologica/gramatica/default.asp>> [Consulta: 22 novembre 2007].

- JOSEPH, Miquel. *Com es fa un llibre: Diccionari de les arts gràfiques*. Barcelona: Pòrtic, 1991. [N'hi ha una edició prèvia de la mateixa editorial publicada el 1979]
- LACREU, Josep. *Manual d'ús de l'estàndard oral*. 8a ed. València: Universitat de València. Servei de Publicacions, 2008. [1a ed., 1990]
- Majúscules i minúscules*. 3a ed. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 2004. També disponible en línia a: <<http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/Altres/Arxius/majus.pdf>> [Consulta: 31 març 2014]. [1a ed. en paper, 1989]
- MESTRES, Josep M.; COSTA, Joan; OLIVA, Mireia; FITÉ, Ricard. *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. 4a ed., [corr. i ampl.]. Vic: Eumo; Barcelona: Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2009. 1.086 p. + 1 disc òptic (CD-ROM). [1a ed., 1995].
- MESTRES, Josep M.; GUILLÉN, Josefina. *Diccionari d'abreviacions: Abreviatures, sigles i símbols*. 2a ed., rev. i ampl. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2001. [1a ed., 1992]
Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya. 2a ed., rev. i ampl. Barcelona: Generalitat de Catalunya: Institut d'Estudis Catalans, 2009. 3 v. També disponible en línia a: <<http://www20.gencat.cat/portal/site/ptop/...>> [Consulta: 31 març 2014].
- Optimot* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2007. <<http://optimot.gencat.cat>> [Consulta: 31 març 2014].
- PICÓ, Neus; RAMON, M. Magdalena. *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits*. 2a ed. Palma: Consell de Mallorca: Universitat de les Illes Balears, 2009. També disponible en línia a: <<http://www.conselldemallorca.cat/media/17622/Llibre.pdf>> [Consulta: 2 juliol 2011]. [1a ed. en paper, 2006]
- PUJOL, Josep M.; SOLÀ, *Ortotipografia: Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*. Barcelona: Educaula, 2011. [Reimpresió de la 3a ed. publicada per Empúries, 2000 (1a ed., 1995)]
- RASPALL, Joana; MARTÍ, Joan. *Diccionari de locucions i frases fetes*. 3a ed. Barcelona: Edicions 62, 1996. [1a ed., 1984]
- RIBA, Oriol. *Diccionari de geologia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Enciclopèdia Catalana, 1997. [Amb equivalències en anglès, espanyol i francès]
- *Diccionari de geologia* [en línia]. 2a ed. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2008. <<http://cit.iec.cat/dgeol>> [Consulta: 18 desembre 2008]. [Amb equivalències en anglès, espanyol i francès]
- RIBÓ, Alexandre. *Els bastiments menors catalans de construcció artesanal del segle xx*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2012. També disponible en línia a: <<http://cit.iec.cat/BMC/default.asp?opcio=2>> [Consulta: 28 desembre 2014].
- RIERA, Pere (dir.). *Diccionari de les ciències ambientals* [en línia]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2008. <<http://cit.iec.cat/DCA>> [Consulta: 25 setembre 2014]. [Amb equivalències en anglès, espanyol i francès]
- RIERA-EURES, Manel; SANJAUME, Margarida. *Diccionari d'onomatopeies i altres interjeccions: Amb equivalències en anglès, espanyol i francès*. Barcelona: Eumo, 2010.
- RUAIX, Josep. *Català complet*. 2a ed. Moià: Josep Ruaix, 2006-2007. 3 v. [1a ed., 1997-1998]
- *Nou diccionari auxiliar*. Barcelona: Claret, 2011.
- SALVANYÀ, Jaume; GRUP FLAIX. DEPARTAMENT D'ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC. *Diccionari del català col·loquial: Dubtes davant el micròfon*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2009.
- SOLÀ, Joan [et al.] (dir.). *Gramàtica del català contemporani*. Barcelona: Empúries, 2002. 3 v.
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Cercaterm* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, [1999]. <<http://www.termcat.cat/ca/Cercaterm/Fitxes>> [Consulta: 25 setembre 2014].
- *Neoloteca* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, [1999] (actual. 2014). <<http://www.termcat.cat/ca/Neoloteca/Fitxes>>

[Consulta: 25 setembre 2014].

UNIÓ INTERNACIONAL DE QUÍMICA PURA I APLICADA (IUPAC). *Magnituds, unitats i símbols en química física* [recurs electrònic]. 2a ed., corr. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2008. <<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000049/00000040.PDF>> [Consulta: 29 juliol 2008]. [1a ed. en paper, 2004]

XURIGUERA, Joan B. 38a ed. *Els verbs catalans conjugats*. Barcelona: Claret, 2001. [1a ed., 1972]

— *Els verbs conjugats*. 5a ed. Barcelona: Claret, 2005. [1a ed., 2002]

9 Annex

Mostra d'obres sotmeses als criteris d'avaluació i resultats obtinguts

Criteris (trets externs) que compleixen les obres de referència general per a la correcció de textos formals

(Cal tenir en compte que les obres normatives són de referència per definició i no figuren en aquesta taula)

Obra (de més referent a menys: blau [≥ 4, > 1, > 15 %], negre [3-0, 0, 14-0 %], carabassa [(-1)-(-4), -1, (-1)-(-15) %], vermell [(-3)-(-8), -2, (-16)-(-30) %] i fora de classificació [< -18, < -2, < -30 %])	Data d'edició	Suma de punts (> 26)	Re- comp- te (> 11)	% de puntuac. màximes (> 60)	Color atribuïble			
					Suma punts	Re- comp- te	% de p. m.	Total
1 <i>Atles universal</i> (Enciclopèdia Catalana) - Blau	2009 [1999]	1	2	24,62	6	8	8	B
2 <i>Català complet</i> (J. Ruaiç; 3 v.) - Negre	2012 [2010]	2	1	6,67	6	6	6	N
3 <i>Citació bibliogràfica</i> (opuscle [23 p.]; DGPL, Gen. de Cat.; línia) - N	1991 [1979]	-1	0	12,73	4	6	6	N
4 <i>Com es fa un llibre: Dicc. de les arts gràfiques</i> (M. Joseph) - Vermell	2010 [~1919-1928]	5	2	24,62	8	8	8	B
5 <i>Converses filològiques</i> (P. Fabra; paper i línia) - Blau	2002-	-1	1	-1,67	4	6	4	C
6 <i>Diccionari descriptiu de la llengua catalana</i> (línia) - Carabassa	2005 [1985]	7	5	8,75	8	8	6	B
7 <i>Diccionari cat.-val.-bal.</i> (Alcover i Moll; paper i línia; 10 v.) - B	1978 [1954-1962]	15	9	5,00	8	8	6	B
8 <i>Diccionari d'abreviacions</i> (J. M. Mestres i J. Guillén) - B	2001 [1992]	9	5	8,75	8	8	6	B
9 <i>Diccionari d'onomatopeies i altres interjeccions</i> (M. Riera i M. Sanjaume) - B	2010	3	2	24,62	6	8	8	B
10 <i>Diccionari d'ús dels verbs catalans</i> (J. Ginebra i A. Montserrat) - N	2009 [1999]	6	5	-3,75	8	8	4	N
11 <i>Diccionari del català col·loquial</i> (J. Salvanyà) - C	2009	-7	1	-18,33	2	6	2	C
12 <i>Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció</i> (M. Fullana) - B	2005 [1974]	6	5	2,50	8	8	6	B
13 <i>Diccionari de locucions i frases fetes</i> (J. Raspall i J. Martí) - N	1996 [1984]	0	3	-24,29	6	8	2	N
14 <i>Diccionari de sinònims</i> (M. Franquesa) - N	2007 [< 1971]	1	3	-10,00	6	8	4	N
15 <i>Diccionari de sinònims de fr. fetes</i> (CD; M. T. Espinal; paper i línia) - N	2006 [2004]	7	5	-3,75	8	8	4	N
16 <i>Diccionari enciclopèdic de medicina</i> (línia) - B	2012 [1990]	13	6	28,24	8	8	8	B
17 <i>Diccionari etimològic i compl. de la ll. cat.</i> (J. Coromines; 10 v.) - B	1980-2001	6	3	11,43	8	8	6	B
18 <i>Diccionari.cat</i> (línia) [antic GDLC en paper i en línia] - N	2008 [< 2003]	3	3	4,29	6	8	6	N
19 <i>Enciclopèdia.cat</i> (línia) [antiga GEC en paper] - B	2008 [< 1969-1983]	5	4	6,67	8	8	6	B
20 <i>Gramàtica catalana</i> (P. Fabra, pòstuma) - C	2007 [1956]	-6	-2	6,67	2	2	6	C
21 <i>Gramàtica catalana</i> (A. M. Badia i Margarit; 2 v.) - C	1991 [1962]	-2	0	-5,45	4	6	4	C
22 <i>Gramàtica del català contemporani</i> (3 v.; J. Solà i altres) - B	2008 [2002]	4	2	9,23	8	8	6	B
23 <i>Gran Larousse català</i> (10 v. + 3 supl.) [Índextemàtic en 2 v. a part] - N	2003 [1990-1997]	-1	2	-6,15	4	8	4	N
24 <i>El gran llibre dels noms</i> (J. M. Albaigès) - C	2004 [< 1980]	-4	0	-5,45	4	6	4	C
25 <i>Història natural dels Països Catalans</i> (Enc. Cat.; 16 v.) - B	1984-1992	7	5	8,75	8	8	6	B
26 <i>Llibre d'estil de la CCMA</i> (només en línia) - N	2013 [parc., 2006]	0	1	-10,00	6	6	4	N
27 <i>Llibre d'estil per als mitjans de com. or. i escr.</i> (Picó i Ramon; paper i línia) - C	2009 [2006]	-8	-1	0,00	2	4	6	C
28 <i>El llibre de la llengua catalana. Per a escriure...</i> (J. Badia et al.) - N	2008 [1997]	2	3	-10,00	6	8	4	N
29 <i>Magnituds, unitats i símbols en química física</i> (1a, paper; 2a, línia) - B	2008 [2004]	7	4	13,33	8	8	6	B
30 <i>Manual d'estil</i> (J. M. Mestres et al.) (+ 1 CD) - B	2009 [1995]	11	5	21,25	8	8	8	B
31 <i>Manual d'ús de l'estàndard oral</i> (J. Lacreu) - N	2008 [1990]	1	1	15,00	6	6	6	N
32 <i>Manual de llenguatge administratiu</i> (C. Duarte et al.) - N	2002 [1991]	0	3	-17,14	6	8	2	N
33 <i>Manual de redacció i estil</i> (E. Coromina) - N	2008 [< 1991]	-2	2	-13,85	4	8	4	N
34 <i>Majúscules i minúscules</i> (opuscle [31 p.]; DGPL, Gen. de Cat.; paper i línia) - B	2004 [1989]	3	2	16,92	6	8	8	B
35 <i>Neoloteca</i> (en línia) - B	1999-	11	6	16,47	8	8	8	B
36 <i>Nomenclàtor oficial de toponímia major de Cat.</i> (paper i línia) - B	2005 [2003]	13	6	22,35	8	8	8	B
37 <i>Optimot</i> (en línia) - B	2007-	12	8	3,16	8	8	6	B
38 <i>Ortografia</i> (J. M. Pujol i J. Solà) - B	2011 [1995]	5	3	4,29	8	8	6	B
39 <i>Els verbs conjugats</i> (J. B. Xuriguera) - C	2005 [< 1972]	-2	0	-5,45	4	6	4	C
* <i>Diccionari de filatèlia</i> (J. Abadal) - FC	1987	-20	-7	-35,00	0	0	0	FC
** <i>Els bastiments menors catalans</i> (Alexandre Ribó) - C	2012	-7	1	-10,00	2	6	4	C